

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

N:o 1 / Årgång 14

Februari 1939

C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG / LUND

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

UPPSATSER

	Sid.
<i>Adell, A.</i> : Predika-preludiera	35
—»— Kyrkomötets handbok	105
—»— Svensk evangelisk tidegård	141
<i>Cederbom, E. H.</i> : Koralsången 1938	13
<i>Cnattingius, B.</i> : Nutida strävanden i den textila kyrkl. konsten	46
—»— Kyrklig konstlitteratur under 1938	134
—»— Altarets ljus	148
<i>Dahlqvist, S.</i> : Kyrklig skrud och prydnad	124
<i>Estborn, S.</i> : Bönboksforskningen fortsätter	167
<i>Giertz, B.</i> : Bibelordet i mässan	1
<i>Hellerström, A. O. T.</i> : Den fortsatta revisionen av kyrko-	
handboken	52
—»— Rytmiseringen av Dies iræ	114
<i>Johnson, I.</i> : Svensk orgelmusik: C. J. Moberger	119
—»— Kyrkomusikermötet i Köpenhamn	130
<i>Peters, K.</i> : Introitusantifonier	4, 41
—»— Gudstjänstlivet i Jerusalem	152
<i>Rosendal, G.</i> : Svensk tidegård	88
<i>Rosenquist, C. E.</i> : Småorglar för kapell	163
<i>Runbäck, A.</i> : Båstads kyrkas orglar	78
<i>Strömberg, B.</i> : Den västsvenska förkunnelsen	94
<i>Svanholm, S.</i> : Svenskt körarbete under 1938	10
<i>Weman, H.</i> : Dies iræ, dies illa	60
<i>Wentz, H.</i> : En ny sång	68
—»— Ett hymnologiskt storverk	91
—»— Grundtvigstudier	171
—»— Ur väckelsetidens sång	175
<i>Ahlén, W.</i> : Svensk orgelkonst under 1938	6

RECENSIONER

ANMÄLD LITTERATUR

	Sid.		Sid.
<i>Adell, A.</i> : Bibeln i vår högmässa-		<i>Adell, A. och Peters, K.</i> : Veckans	
gudstjänst	25	tideböner	88

	Sid.		Sid.
<i>Bachmann, L. G.</i> : Der Thomas-kantor	139	<i>Lövgren, O.</i> : Våra psalm- och sångdiktare:	
<i>Congar, M. J.</i> : Divided Christendom	138	—: Nils Frykman	175
<i>Hansen, U.</i> : Grundtvigs Salmedigting	171	—: Fredrik Engelke	177
<i>Hanzén, J. J:son</i> : Järvsö kyrka och dess föregångare	97	<i>Mersh, E.</i> : Le corps mystique du Christ	137
Haus Gottes, Ein Ratgeber	97	<i>Nilsson, P.</i> : Klerker, sångare, knecktar	96
Kyrkans år, utg av G. Rosendal	178	<i>Nyman, Th.</i> : Johan Niklas Byström	180
Libraria: Kyrklig konst	28	<i>Romdahl, A. L.</i> : Bildkonsten under 1600-talet	136
Le visage du Christ	179	<i>Spittel, R.</i> : Der Friedhof der evang. Gemeinde	97
<i>Lindquist, D.</i> : Studier i den svenska andaktslitteraturen	167	<i>Stenberg, R.</i> : Våra medeltida kyrkor före de gotiska katedralerna	27

ANMÄLD MUSIK

	Sid.		Sid.
<i>Allegrì, Gr.</i> : Miserere	182	<i>Krebs, J. L.</i> : Orgelwerke	181
<i>Bengtsson, C.</i> : Vi tacke dig	180	<i>Langerud, R.</i> : Toccata	181
<i>Berg, G.</i> : Inför dig vår herde står	184	<i>Lindblad, A. F.</i> : Om vinterkväll	184
—: Min synd, o Gud, mot dina bud	184	<i>Lundell, Carl</i> : Fröjdens Herranom	184
<i>Blennow, Fr.</i> : I himmelen	185	<i>Lundvik, H.</i> : På rosor gå vi fram	184
—: Sig fröjde nu	185	<i>Nyvall, J.</i> : Två koralpartitor	186
<i>Boberg, A.</i> : Adventskantat	184	—: En dunkel örtagård	180
—: De tre sista bönerna i Fader vår	183	<i>Olson, D.</i> : Jag vill lova och prisa	183
—: Saliga äro de som höra Guds ord	183	—: Kantat vid kyrkas återinvigning	185
<i>Crüger, J.</i> : Jubla högt	182	<i>Pretorius, M.</i> : Gud trefaldig statt oss bi	182
<i>Buxtehude</i> In dulci júbilo	182	<i>Raasted, N.</i> : Orgelsonate a tre voci	27
<i>Ditlevsen, F.</i> o. <i>Viderø, F.</i> : Orgelmusik I	26	<i>Roman, J. H.</i> : Beati omnes	183
<i>Franck, M.</i> : Hosianna	182	—: Davids psalm 37	183
<i>Hambraeus, A.</i> : 4 andl. sånger	186	—: Davids psalm 117	185
<i>Hamburger, P.</i> o. <i>Godske-Nielsen</i> : Orgelmusik til Gudstjenestebrug II	181	<i>Runbäck, A.</i> : Var kristtrogen fröj- de sig	183
<i>Hassler, H. L.</i> : O värld begråt din synd	182	—: Lov vare dig, o Jesu Krist	183
<i>Jonsson, J.</i> : Vi äro stoft i den Eviges hand	186	—: O Herre Gud oss nådig var	183
<i>Karg-Elert, S.</i> : Passacaglia & Fugue on B-A-C-H		—: Nu stige jublets ton	183
		—: Förlossningen är vunnen	183
		<i>Runbäck, A.</i> o. <i>Ahlén, W.</i> : Postludier III	26
		<i>Salonen, S.</i> : 10 små koralmotetter	186

	Sid.		Sid.
<i>Schütz, H.</i> : Jag är det sanna vin- trädet	182	—: Lovsjungen Herren	185
—: Mitt fasta hopp till Herren står	182	—: Tolv koralmotetter	185
<i>Svanfeldt, N. G.</i> : Tre julvisor ...	184	<i>Söderman, A.</i> : Kyrie eleison	184
<i>Söderholm, V.</i> : Fem andl. sånger	185	<i>Thuner, O. E.</i> : 60 Forspil	26
—: Stabat mater	185	<i>Widéen, I.</i> : Mässa för solo, kör och violin	27
—: Vi tillbedja dig, o Kriste ...	185	—: Largo för violin	187
—: Dem som slutat livets strid ...	185	<i>Wikander, D.</i> : Två koralmotetter	184
—: Hur fröjdar sig i templets famn	185	—: Välsignat vare Jesu namn ...	184
		—: Sitt öga Jesus öppnat har ...	184

Tidskrift för Kyrkomusik och Svenskt Gudstjänstliv

Organ för Kyrkosångens Vänner

UNDER MEDVERKAN AV

INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, OCH
KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM

UTGIVEN AV

KYRKOHERDEN ARTHUR ADELL, SÖDERKÖPING.

Tidskriften utkommer med 48-sidiga nummer 4 gånger om året, nämligen
i februari, april, september och december.

Red. adr.: Söderköping. Exp. adr.: C. W. K. Gleerups förlag, Lund. Rt. 111. Postgiro 30843.

Prenumerationspris: i bokhandeln eller direkt från förlaget: kr. 4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.

Rabatt vid större annons och vid upprepning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bl. a.: Komminister *Bo Giertz*, Torpa: Bibelordet i mässan. — Kyrkoherde *K. Peters*, Söndrum: Introitusantifoner. — Musikdirektör *W. Ahlén*, Stockholm: Svensk orgelkonst under 1938. — Musikdirektör *Set Svanholm*, Stockholm: Svenskt körarbete under 1938. — Komminister *Erik H. Cederbom*, Torbjörnorp: Koralsången 1938. — Kyrkosångens Vänner årsredogörelse. — Recensioner. — Meddelanden. — Insänt. — Bilaga: Kyrkokalender.

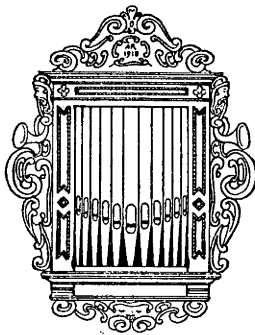
Arthur Adell

BIBELN I VÅR HÖGMÄSSOGUDSTJÄNST

GLEERUPS.

(Bibeltjänsts serie)

Kr. 1:25

H. LINDEGREN

ORGELBYGGARE — GÖTEBORG

POSTADRESS: KOMMENDÖRSGATAN 12

TELEFONER: BOSTADEN 14 26 38, FABRIKEN 14 93 38

Tillverkar piporglar, som utmärka sig
för hållbarhet o. konstnärlig intonation.

Svenskt, gediget arbete och bästa
material.

Mångårig personlig erfarenhet.

Herman Nordfors & Co.

Kyrkorgelfabrik

LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145

Bostaden 592

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner och efter fullt tillförlitliga system av såväl pneumatiskt som mekaniskt. Elektr. bälglåktar insätts med garanti för tyst gång. Ombyggnader, restaureringar av äldre verk utföras omsorgsfullt. Dispositioner efter såväl äldre som de nya orgelprinciperna jämte kostnadsförslag på begäran kostnadsfritt.

OLOF HAMMARBERG

ORGELBYGGARE

Nya Varvet

Tel. Göteborg 14 47 50

Tillverkar kyrkorglar.

Utför alla i yrket förekommande arbeten.

Bibelordet i mässan.

Ingen del av den svenska mässan har mera ärevärdiga anor än det parti, som begynner med kollektbönen och slutar, där nattvardsmässan tar vid. Detta stycke av Gudstjänsten, där Ordet, läst och predikat och inramat av bön och bekännelse, bildar stommen, är ju ingenting mindre än Jesu egen högmässa, direkt övertagen från det gamla Israels synagogor och firad redan 2000 år före vår tid. Även i synagogan inleddes gudstjänsten med bön, som av församlingen besvarades med amen. Så följde två textläsningar, den ena ur lagen, den andra ur profeterna. Mellan dem var inlagd någon psalm ur psaltaren, efter dem följde predikan. Lägga vi härtill den judiska motsvarigheten till vår allmänna kyrkobön — »Schemoné Esré» — och bekännelsen — »Schemá» — så ha vi punkt för punkt alla momenten i den del av vår högmässa, som man kan kalla Ordets gudstjänst. Man har till och med gjort gällande, att de förekommo just i den ordning, vi nyss nämnde, alltså i en nästan exakt överensstämmelse med mässan av i dag. Det må vara med den saken som det kan. Säkert är i varje fall, att beståndsdelarna voro desamma: böner, besvarade med amen, trosbekännelse och psalmsång, två skriftläsningar och predikan.

Eftersom de första kristna voro judar eller proselyter, var det en naturlig sak, att de fortsatte att fira sin gudstjänst efter judisk ritus. De äldsta uppgifterna vi äga om en kristen gudstjänst en söndag förmiddag (hos Justinus Martyren vid mitten av 100-talet) visa alldeles samma huvuddrag: först skriftläsning, så predikan och en böneavdelning — och till slut den genuint kristna nyskapsen, Herrns egen måltid. Det är redan den svenska högmässans ordning av idag. I vår svenska altartjänst uppehålla vi alltså — med obruten tradition! — samma gudstjänst, som Jesus sabbat efter sabbat firat, ända sedan han som gosse med nakna fötter trädde in på de svala stenhällarna i Nasarets synagoga, samma gudstjänst, vid vilken han som vuxen stod upp för att föreläsa, medan hans landsmän i andlös spänning höllo blickarna fästa på honom, samma gudstjänst, vid vilken synagogföreståndaren i det pisdiska Antiokia vände sig till Paulus och Barnabas och sade: »Bröder, haven i något förmaningens ord att säga till folket, så sägen det». Alltjämt återvända — alldeles som i Nasaret eller Jerusalem, i Tessalonika eller Efesus! — de två läsningarna ur skriften. Det är alltså begripligt, om vi vilja behålla dem — trots alla välbrutna reformförslag, som i mer eller mindre försynta vändningar låta förstå, att den märkeliga nutidsmänniskan finner altartjänsten en smula långtråkig och ville slippa åtminstone episteltexten. Det viktigaste är *icke*, att gudstjänsten gör ett lättsmält och behagligt intryck på den, som händelsevis tittar innanför

kyrkdörren. Även honom vill högmässan ge något, och kanske är det oftast genom predikan, som det kan lyckas. Men det betyder inte, att predikan är det enda, som »passar vår tid», ty även i vår tid består församlingen först och främst av människor, som behöva fast andlig föda för att kunna leva. Det första och viktigaste kravet på högmässan måste vara, att den verkligen äger något av ordets kraft och bönenas ande, så att den i *det långa loppet* kan bevara det andliga livet friskt hos de människor, som söndag efter söndag, år ut och år in söka sin andakt under kyrkovalven. Detta är dock det sunda, normala och riktiga kristna liv, som högmässan framför allt skall tjäna. Det sker säkert bäst i de gamla formerna, ty människor förbli sig märkvärdigt lika, både i synden och i tron, och Gud är densamme i alla årtusenden. Så har mässan redan firats i 2000 år. Så kommer den att firas, så länge Gud låter vår värld bestå. Det ligger något klåfingrigt och barbariskt i tanken, att man skulle stympa dess urgamla ordning till förmån för en modern smakriktning, som präglats av biografernas lättköpta underhållning. Mässan kräver en viss grad av inre aktivitet, det är sant, en vilja att släppa till sig själv, att öppna sig i tålmodig lydnad. Men det kräver också frälsningen. Den människa, som verkligen vill påstå, att det är för mycket begärt av henne, att hon en gång i veckan skall lyssna både till epistel och evangelium — och det påstås t. o. m. i kyrkliga veckoblad! — hon bör allvarligt fråga sig, om hon inte alltjämt lever i fullkomligt orimliga föreställningar om proportionerna mellan sina anspråk på Gud och Guds anspråk på henne.

Att Ordets gudstjänst har anor från synagogan på Jesu tid betyder naturligtvis inte, att det skulle vara en *judisk* gudstjänst. Bönerna och bekännelsen äro ju helt nyskapade i kristen anda, och den ena textläsningen är förbehållen evangeliet. Lagen, profeterna och apostlarna ha fått dela den andra. Kyrkan gjorde under några sekel ett försök med tre eller fyra textläsningar, men gick sedan snart åter till de två. Det har givetvis medfört en kraftig beskärning av det gammaltestamentliga stoffet, som i stället kom till sin rätt i den dagliga tidegården, liksom det hos oss har blivit flitigt utnyttjat för de nya aftonsångstexterna.

Även texternas inbördes ordning har sina gamla anor. Judarna läste lagen i bestämda avsnitt för var sabbat; profeterna lästes däremot efter fritt val. De kristna synas först ha läst sina heliga skrifter i sammanhängande ordning — *lectio continua* — så att man en söndag fortsatte, där man slutat den föregående, för att så läsa, »så länge tiden medger», som Justinus Martyren säger. Grekerna ha ännu i dag kvar denna *lectio continua* under vissa delar av kyrkoåret. I västern började man i stället läsa valda bibelavsnitt, från början alltjämt i den ordning, vari de förekommo i canon. Man kan ännu slå upp episteltexterna under trefaldighetstiden och konstatera, att ända från den 6:e t. o. m. den 24:e söndagen utgöra de ett stort urval ur Pauli brev, där de enskilda

partierna ha alldeles samma inbördes ordning som i Nya testamentet¹⁾. Detta är en av orsakerna till att många epistlar under trefaldighetstiden icke ha något sammanhang med söndagens ämne, som bestämts utifrån evangeliet. Det ligger åtskilligt fog i den frågan (som går igen i en av årets kyrkomötesmotioner), om vi inte borde gå ett steg vidare och genom några omflyttningar bringa dem i bättre harmoni med evangelietexterna. Kyrkans ordningar få ju icke sitt värde genom åldern utan genom den religiösa tanke de uttrycka.

Regeln blev till slut, att kyrkans texter valdes med hänsyn till kyrkoåret. Så fick varje söndag sin bestämda karaktär, och söndagarnas rad blev ett levande sammanhang, där också årsloppet förvandlas till ett rytmiskt och framåtskridande drama i själens värld.

Våra nuvarande evangelier och epistlar äga vi som bekant gemensamt med alla de gamla grenarna av västerlandets kyrka. Provinsiella särdrag förtaga inte den stora endräkten, som sträcker sig långt utöver de konfessionella gränserna. I sina grunddrag var detta västerländska texturval färdigt redan omkr. år 600. Redan på 400-talet har Leo den store — samme man, som gick hunnerkonungen Attila till mötes utanför Roms murar! — t. ex. på 1:a söndagen i fastan brukat samma epistel och predikat över samma evangelium, som vi ännu höra på den dagen. Ett sådant arv vårdar man med kärlek.

Ordets läsning i högmässan har ett sakramentalt drag. Församlingen reser sig, ty här talar Gud. Genom syndabekännelse, förlåtelse och lovsång ha vi berett oss till hans möte. Nu träder Kristus in i bland oss, han står där åter som läraren, budskapet går ut till dom eller nåd. Både präst och församling borde besinna det, prästen såsom Guds talesman, det redskap, som här tjänar Gud till mun, och församlingen såsom det åkerfält, som här åter besås med det himmelska utsädet. Liksom på alla andra punkter i mässan verkar den enbart pedagogiska uppfattningen av gudstjänsten förödande och utarmande också på de liturgiska textläsningarna. Betraktar man mässan som ett stycke undervisning, blir det alltid svårt att motivera, varför dessa texter skola läsas i kyrkan. Man kan ju läsa dem mycket bättre för sig själv därhemma! Har man åter förstått, vad som är mässans innersta väsen: församlingens möte med den levande Guden, så kommer det något upphöjt och heligt in i dessa »enkla» läsningar, som i detta ögonblick betyda, att den fördolde Guden åter blir uppenbar och stiger in i sin fallna värld, med ett budskap, som har något alldeles särskilt att betyda just på denna dag och just för mig, som lyssnar till det.

Så måste det ju tilläggas, att dessa läsningar också ur pedago-

¹⁾ Undantag utgöra Kristi Förklarings dag och 18:e e. Tref., men de äro också senare tillskott.

gisk synpunkt ha sitt stora berättigande, trots den moderna massspridningen av biblar. De flesta av dessa biblar äro dess värre olästa. Många kristna behöva endast fråga sig: hur stor del av Bibeln läser jag hemma på ett år? för att genast se, hur sporadisk och full av luckor deras enskilda bibelläsning brukar vara. Det är så lätt att stanna vid vissa älsklingsställen och vissa favoritböcker. Kyrkans texter äro ett nyttigt korrektiv. De bjuda oss Gudsordet i en bestämd följd med en bestämd mening i, så att de viktigaste frälsningssanningarna skola genomgås på ett år. Därför överlämnar kyrkan icke heller textvalet åt prästen. Det skulle kunna leda till samma godtyckligheter. I den ena församlingen skulle man vecka efter vecka få höra lagens åskor, medan nådens milda regn lika ihållande skulle falla över en annan, vilket var för sig i längden tämligen säkert leder till andlig missväxt. Kyrkans textserier garantera församlingen ett oavkortat Gudsord. I tider av andligt förfall och rationalistisk förtunning har det varit just dessa texter, jämte de gamla börnernas klara dogma och psalmbokens fasta Kristusbekännelse, som räddat tron från att alldeles gå under i omytningar och förvanskning.

Kunde årets bibelvecka också väcka kärlek till bibeln i högmässan och lära människor förstå, att Herren verkligen är i sitt heliga tempel och verkligen talar där, hade den lagt en god grund till en fortsatt bibeltjänst, som måste leda fram till att varje vecka under året blir en bibelvecka för vårt folk.

Bo Giertz.

Introitus för tiden Fastlagsöndagen-Långfredagen.

Vid annat tillfälle har i denna tidskrift (årg. 1935, s. 179) erinrats om den sympati för tanken på ett återvinnande av kyrkans gamla introitus, som uttalades av kyrkomötet 1888. Egendomligt nog har det kyrkomöte som hölls jämt 50 år senare, d. v. s. förra året, tagit ett mycket betydelsefullt initiativ till förverkligandet av det gamla önskemålet. Kyrkomötet har nämligen i anslutning till beredningsutskottets förslag gått in för att slopa 1917 års s. k. introitusantifonier och i stället, för icke mindre än 23 högtidsdagar, infört introitus i den form som av ålder varit den vanliga i den västerländska kristenheten, d. v. s. en introitusantifon, en psalmvers och Gloria Patri. Kyrkomötets beslut måste hälsas med den största tillfredsställelse. Det är emellertid tydligt, att varken beredningsutskottet eller kyrkomötet kan ha avsett att de i utskotts- betänkandet upptagna introitustexterna skulle betraktas såsom slutgiltigt utformade. Den korta tid som under ett kyrkomöte stått till buds har självfallet icke kunnat medgiva den ingående prövning av texterna särskilt ur musikalisk synpunkt som är nödvändig för att resultatet skall bli så tillfredsställande som möjligt. Under

sådana förhållanden har det synts undertecknad åtminstone försvartligt att publicera några försök till introitus som han under årens lopp av olika anledningar samlat. Början sker med några texter för tiden fastlagssöndagen — långfredagen. Det är meningen att fortsättning skall följa i de närmaste numren.

Till de här meddelade försöken må några anmärkningar knytas.

Fastlagssöndagen. Den ställning fastlagssöndagen kommit att intaga i vårt kyrkoår såsom portal till passionstiden motiverar en introitustext av monumental karaktär. Den gamla texten *Esto mihi* (ur Dav. ps. 31) synes här alltför matt. Någon bättre text än den här föreslagna ur Luc. 18:31 ff. (d. v. s. ur dagens evangelium) torde svårigen kunna uppletas, i all synnerhet som denna text egendomligt nog synnerligen väl ansluter sig till dagens gamla introitusmelodi. Den gamla introitustexten synes återigen med fördel kunna få komma till tals i psalmen (Dav. ps. 31:3).

Botdagen. På första böndagen får den nuvarande introitustexten (ur Dav. ps. 130:3, 4) anses synnerligen lämplig. Här har texten exakt anslutits till lydelsen i gällande kyrkobibel. Såsom psalm synas i första rummet verserna 1 och 2 av samma psalm böra komma i fråga. Då kyrkomötet slopat Gloria Patri fr. o. m. fastlagssöndagen ända till långfredagen bör denna lovsång undvikas även här. Att den likväl bifogats inom klammer beror på att denna introitustext lämpligen kombineras även med 22 s. e. Tref. (evangelium: Mt. 18:23 ff.), då naturligtvis Gloria Patri tillfogas.

Marie Bebådelsedag. Texten ur Vish. 18:14 f., som jämte melodien egentligen hör till söndagen efter jul och givetvis bör kunna utföras jämväl den dagen, synes i hög grad lämpad även för 25 mars. Psalmen är ur Dav. ps. 45:2.

Palmsöndagen. Vid valet av denna text (cf. Dav. ps. 81:17) har hänsyn tagits till den ställning som palmsöndagen faktiskt kommit att intaga hos oss såsom en nattvardens söndag. Kyrkomötet har utgått från samma förutsättning vid valet av *psalmen* under det att själva *introitusantifonen* fått handla om lidandet. Härigenom har en i ögonen fallande brist på sammanhang uppstått. Psalmen är ur Dav. ps. 22:27. Även här har Gloria Patri bifogats inom klammer, då denna introitus synes väl lämpa sig vid särskilda nattvardsgudstjänster å vardagar.

Långfredagen. Den föreslagna texten (ur Jes. 53:3, 4) kräver knappast någon motivering. Såsom psalm har upptagits Klagov. 1:12. Detta val — ur viss synpunkt givetvis svårt att försvara — torde dock kunna motiveras med en önskan att på detta sätt giva en liten erinran om den rika användning av Klagovisorna, som fordom utmärkte de tre sista dagarna i den stilla veckan. Med Dav. ps. 22:20: »Men du, Herre, var icke fjärran, du min starkhet, skynda till min hjälp» lämpar sig denna introitus utmärkt även för 5 s. i fastan.

Knut Peters.

(Noterna till denna uppsats återfinnas i bilagan.)

Svensk orgelkonst under 1938.

Inom alla områden av orgelkonsten: orgelspelet, orgellitteraturen, orgelbyggeriet, utvecklas alltjämt en livlig verksamhet, som visar, att intresset för instrumentens instrument är oförminskat. Det mest glädjande härvidlag är den samling kring orgelkonsten som gudstjänstlig faktor man kunnat iakttaga. Att våra kyrkoorglar böra vara gudstjänstinstrument och icke konsertorglar, att orgelmusiken vid gudstjänsten bör vara liturgiskt präglad och att kyrkans organist inte endast bör vara musiker utan även något av en Ordets förkunnare äro sanningar, som i dag så gott som allmänt omfattas bland orgelns företrädare. Att det i denna samklang någon gång kan förnimmas dissonanser, ibland rätt skärande, förlänar åt det hela blott ökad charm och fyllighet.

Ett starkt behov av större kunnande och andligt fördjupande gör sig alltmera gällande hos den svenska organistkåren. Det framgår kanske tydligast av de talrikt besökta fortbildningskurser, som under året ägt rum. Sådana kurser, i vilka flerstädes även ett antal präster deltagit, ha hållits i Borgholm 8—7/7, — lär. i lit. orgelspel Carl. E. Rosenquist, i Arvika den 26—29 juli, (lärare i lit. orgelspel: W. Ahlén) i Mariefred 1—4 aug. (lär. i lit. orgelspel: G. Marcusson), i Upsala d. 1—4 aug. (lär. i lit. orgelspel: W. Ahlén), i Alnö 11—18 aug. (lär. i lit. orgelspel: I. Sahlin), i Skellefteå d. 15—20 aug. (lär. i lit. orgelspel: G. Carlman). Önskemål beträffande dessa kurser är fortfarande dels att anslagen till desamma höjas, så att de kunna pågå längre tid, dels att arbetet koncentreras mera på det som för en organists hemmagärning måste anses vara det viktigaste, nämligen orgelns användning vid gudstjänsten. Beträffande de yttre anordningarna för dessa kurser kunna meningarna vara delade. Mot det förslag som väckts, att i stället för stiftskurser anordna en rikskurs på 14 dagar—tre veckor och förlägga den till huvudstaden måste starka betänkligheter anföras. För det första måste en sådan kurs, nödvändigtvis bli förenad med mycket stora kostnader ifråga om vivre o. d., för det andra torde det bli svårt att uppbringa lärarkrafter i nödig utsträckning och för det tredje: manne man ej kan riskera att kursdeltagarnas tid och krafter komma att bli alltför mycket splittrade på ovidkommande ting i exempelvis en stad som Stockholm, med dess attraktioner av alla de slag? En sak synes i varje fall alldeles viss: att mindre kurser stiftsvis med tanke på deltagarnas inre samling och personliga samvaro, en ingalunda oviktig synpunkt, äro att föredraga framför rikskurser i en storstad. Ett beslut vid årets kyrkomöte må i detta sammanhang noteras, nämligen skrivelse till K. M:t med anhållan om anslag till anordnande av fortbildningskurser för präster och kyrkomusiker. Ett glädjande tidens tecken!

Gott och väl är att krafter sålunda äro i rörelse att skapa bättre förutsättningar för organisten att väl fylla sin uppgift i församlingens gudstjänst. På en punkt återstår dock en viktig reform

att genomföra och det gäller överspelningen på kyrkans orgel. »Det är synd att julen ska infalla på en tid, då kyrkorna äro som kallast», skrev nyligen en bekymrad kollega. »Man skulle helst vilja öva mycket till de största helgerna, men just då är det nästan hälsovådligt.» Vad är här att göra? Vore det för mycket att sätta ifråga, att vederbörande läte värma upp kyrkorna ett par dagar före sön- eller helgdagen, så att organisten *utan våda för sin hälsa* kunde förbereda sig för gudstjänsterna.

En företeelse, lika sällsynt som löftesrik, inrapporterades från Skara stift. Där ha nämligen möten för präster och organister *kontraktsvis* anordnats i syfte att stärka det gudstjänstliga samarbetet. Måhända ha just sådana lokalt betonade möten den största betydelsen när det gäller förhållandet präst — kyrkomusiker. Det är att hoppas att västgötarnas exempel skall mana till efterföljd. Heder åt Skarastiftet!

Som en nyhet för vårt lands vidkommande är att anteckna en sammankomst mellan representanter för olika grenar av kyrkon Konst, vilken ägde rum i Leufsta bruk 14—16 okt. »Leufstabruk-dagarna för kyrkomusik och kyrkokonst», till vilka initiativet tagits av K.S.V.-ledamoten doktor Einar Erici, Stockholm, och till vilka inbjudan utgått från Ärkestiftets K.S.V.-krets, hade samlat ett 50-tal deltagare, eller så många man kunde taga emot, representerande olika grupper, såsom konsthistoriker, arkitekter, restauratörer, orgelbyggare, organister och de av dessa ting särskilt berörda, prästerna samt en del intresserade. Programmet upptog konserter, bl. a. en Bachkonsert i Brukskyrkan med Henry Weman vid den gamla berömda Cahmanorgeln, föredrag om kyrkokonst och i samband därmed besök i ett stort antal upplandskyrkor, vidare orgeldemonstrationer, gudstjänster m. m. De märkliga dagarna refereras utförligt i K.S.F. och Tidskr. f. kyrkomusik, dec.-numret av H. Weman. Man vill på det livligaste hoppas, att dessa kyrkodagar snart måtte följas av flera i samma stil. Värdet av att vår kyrkas konstnärer av olika slag, få tillfälle att mötas och dryfta gemensamma problem, ligger i öppen dag. Vem inbjuder till nästa kyrkokonsthögtid?

Orgelmusik har även under 1938 framförts rikligen vid såväl musikandakter och kyrkokonserter som speciellt för radiolyssnarna anordnade konserter. Såsom anmärkningsvärt för huvudstaden kan omnämnas att under sista halvåret ej mindre än fyra orgelkonserter m. entréé ägt rum, samtliga relativt väl besökta: (i S:t Jacobs kyrka d. 15. okt. av W. Ahlén, i Konserthuset d. 15 nov. av O. Lindberg o. W. Ahlén, i S:t Jacobs kyrka d. 21 nov. av den franske organisten M. Bracquemond samt i S:t Johannes kyrka d. 12 dec. av Alf Linder). Såsom ett led i det nordiska samarbetet har Radiotjänst på begäran av Kyrkomusikerföreningarna i de nordiska länderna inlett en serie nordiska orgelkonserter. Den första från Sverige i denna serie utsända konserten upptog danska kompositioner, spelade på S:t Jacobs kyrkoorgel av W. Ahlén.

I utlandet har flerstädes svensk orgelmusik kommit till utförande såsom i Paris och Brüssels rundradio av M. Bracquemond och i Würzburg av H. Schindler.

Under året utgivna *svenska* orgelkompositioner äro följande: Daniel Olson: Fyra orgelkoraler och Elegisk fantasi, Gehrmans förlag, Oskar Lindberg: En gammal dalamelodi från Mora, Gehrmans, Erik Erling: Parafraas över Härlig är jorden, Diakonistyrelsen, Albert Runbäck och W. Ahlén: Postludier del III, innehållande bl. a. 32 komp. f. f. g. offentliggjorda i tryck samt Herman Åkerberg: Åtta tonstycken för orgel, Eggelings musikhandel, Lund. Bland verk i manuskript märkas: Otto Olsson: Sonat i diss-moll samt Anders Bond: 15 koralstudier, avsedda till pre- och postludier.

Bland nyutgivna *utländska* verk, anmälda i svenska tidskrifter må nämnas: H. Diestler: 30 spelstycken för Kleinorgel samt Små orgelkoralbearbetningar, opus 8 nr 3, Bärenreiter, H. Keller: 80 koralförspel av tyska mästare under 1600 o. 1700-talen, Peters, O. Sandberg-Nielsen: Preludium Trio o. Ciacona, Edition Dania, N. O. Raasted: Partita över kor. Av djupets nöd, Hansen och Orgelsonat (a tre voci), Dania samt S. O. Møller: Pensée (Toccata) op. 8, Dania.

Bland publicerade artiklar, i vilka den kyrkliga orgelkonsten eller dess utövare berörts märkas: I Svensk Kyrkotidning: Präster och kyrkomusiker av Gustaf Lindberg; I Vår lösen: Kyrkomusiken — en kyrkans angelägna uppgift just nu av Ingvar Sahlin; I Kyrkomusikernas tidning: Svenskt orgelbyggeri av i dag; I K.S. F.: En grammofonkurs i orgel av I. Sahlin; I Tidskrift f. kyrkomusik: En kyrkas orglar av Knut Adell; I Församlingsbladet: Hammondorgeln av H. Weman; I Till hembygden: Från orgelläktarens horisont, uppsatser av organisterna Rolf Forssman, Magnus Stradberg, Paul Littorin och John Nordqvist; I Svenska kyrkans årsbok: Det kyrkomusikaliska läget i Sverige av Lars Lindhagen samt I Nya Dagl. Allehanda: en artikel av Fredrik Hjort, i vilken Orgelrådet göres till föremål för stor uppmärksamhet. Omnämnas böra även en rad diskussionsinlägg i Vår Sång berörande orgelreformrörelsen. Denna diskussion, inledd av Göteborgsorganisten Gösta Lundborg, påkallar här särskilt beaktande, som den väsentligen rör sig om principerna för K.S.V.'s orgelverksamhet. Anmärkningsvärt är att de två skribenter, som opponera mot dessa principer, så litet satt sig in i vad saken gäller. Med skärpa förfäktar man den ohjälpligt föråldrade och grundfalska uppfattningen att orgeln är ett slags orkester och utifrån denna vil man disponera våra kyrkorglar. Det torde utan vidare vara klart, att ett meningsutbyte med denna absolut felaktiga utgångspunkt måste bli skärligen fruktlöst. Att här ingå på närmare granskning av den framställda kritiken kan det under sådana förhållanden ej heller bli tal om.

Bland den mängd orgelbyggnader, som utförts under året, mär-

kas ombyggnaden av orglarna i Stockholms konserthus och Musikaliska Akademien, båda verkställda enligt nutida reformprinciper. Kanske man nu kan hoppas, att orgelmusiken skall bli föremål för större intresse och omvårdnad från konserthusvederbörandes sida än vad hittills varit fallet. Regelbundet anordnade orgelkonserter i Konserthuset till låga priser skulle utan tvivel komma att verksamt bidra till att göra instrumentet populärt. Publiken skulle ej utebli. På tal om Konserthuset må här erinras om en annan sak, som orgelkonstens vänner ej kunna stå likgiltiga inför: det vid Konsertföreningens konserter allt vanligare framförandet av bachska orgelkompositioner i orkesterstranskription. Att dylika transkriptioner kunna vara både skickligt gjorda och välklingande är *en* sak. En annan sak är om de verkligen, vilket väl är meningen, förmå giva ett stegradt uttryck åt Bachs intentioner. Ibland kan en bachbeundrare ej undgå intrycket att raka motsatsen är förhållandet. Huru som helst, man kan vara säker på, att hade Bach tänkt sig sina toccator och fugor för orkester, så hade han också skrivit dem för orkester. Låt oss alltså få höra Bach i *original!* Han är tillräckligt bra sådan han är och behöver ingen påbättring.

Orgelrådets verksamhet har fortgått efter samma linjer som förut. En mängd förfrågningar ha ingått från församlingar, präster och organister i skilda delar av landet. I likhet med föregående år har Orgelrådet avgivit yttranden i orgelärenden, som tillställts Riksantikvarien.

I och med det nyss tilländalupna året har Orgelrådet lagt sitt första lustrum bakom sig, en händelse som skulle kunna giva anledning till många reflektioner ej endast beträffande orgelbyggeriets utveckling under denna period utan även rörande den allmänna inställningen till Orgelrådet såsom ett församlingarnas hjälporgan. Detta skulle emellertid föra för långt. En sak må dock konstateras: att reformidéerna på ifrågavarande område *slagit igenom* t. o. m. även där motståndet för fem år sedan var ganska kompakt. Alb. Runbäcks slutord i sitt föredrag om orgelrestauration vid kyrkosångsfesten i Upsala 1933 har synbarligen gått i uppfyllelse. Efter en rätt pessimistisk skildring av orgelfrågans dåvarande läge föll hans ord så: »Även i vårt land skall väl sanningen så småningom segra på grund av sin egen inneboende kraft». Vad angår församlingarnas inställning till Orgelrådet som sådant må det till sist endast tillåtas att hänvisa till de till åtskilliga hundratal uppgående kyrkor i vårt land, som fått sina orglar förnyade genom Orgelrådets direkta eller indirekta medverkan. Måhända kunna dessa orglar bäst vittna både om förtroendet till Orgelrådet och det sätt, på vilket detta Råd efter måttet av resurser vill tjäna vår kyrka.

W. A.

Svenskt körarbete under 1938.

Rapport från K. S. V:s körsektion.

Se vi tillbaka på det gångna året, för att i korthet samla tillhoppa de mera betydande händelserna inom svenskt kyrkosångsarbete under denna tidrymd, måste vi först beklaga den stora och smärtsamma förlust, som den svenska kyrkosångsrörelsen lidit genom Gustaf Lindbergs bortgång. Här varken behöves eller skall ordas om det betydande och besjälade arbete L. utfört till Kyrkosångsförbundets fromma. Han var dess stiftare och förste ordförande, och ordförandeposten innehade han även vid sin bortgång. En flammande låga, som kunde tända både hänförelsens värmande eld och kampsignalens stormfackla, har nu slocknat. Men länge än skola vi värmas av dess sken och minnet av den outtröttlige kämpen skall länge leda och lysa oss i vårt arbete under år som komma. Lux aeterna luceat ei!

Kunde man om året 1937 säga, att det stått i Buxtehudes tecken med anledning av 300-årsjubileet av dennes födelse, skulle man kunna säga, att Johann Helmich Roman, »den svenska musikens fader», trots frånvaron av någon liknande yttre anledning, i hög grad präglat 1938 års körarbete. Redan vid musikandakten i S:t Jacobs kyrka i samband med förra årsmötet framfördes delar av Romans Den Svenska Mässan i bearbetning av Valdemar Söderholm, och vid Stockholms Kyrkosångsförbunds årshögtid i Oscarskyrkan på Domsöndagen framfördes Jubilate (i äldre bearbetning tidigare under året uppförd i Engelbrektskyrkan) men nu i Wennerbergssällskapets av Sven E. Svensson redigerade upplaga samt Beati Omnes, Dav. Ps. 128, för soli, kör, orgel och stråkar. Nyssnämnde Söderholm har nedlagt ett betydande och hängivet arbete på publicerandet av de Romanska mästerverken. Utom nyssnämnda mässa har han bearbetat och på Nordiska Musikförlaget utgivit Romans 37 Psalm och hos Viktor Norberg i Västerås Den 112 psalmen.

Det gångna året utmärkes verkligen av en livaktighet från musikförlagens sida som väl aldrig tillförne. Det må då konstateras att den kommande kyrkosångshögtidens program i hög grad stimulerat detta arbete. Det av programkommitten utarbetade förslaget blev ju av Kyrkosångsförbundets centralråd antaget, om man bortser från att Pepping tvangs att vika för Daniel Olson.

Det är Nordiska Musikförlaget som givit ut det mesta av detta material, och därmed tillfört våra kyrkokörers repertoar synnerligen värdefulla saker. En av dessa utgåvor från N.F., en svensk upplaga av Buxtehudes »In dulci jubilo» kan möjligen förefalla mindre behövlig, då en sådan redan tidigare finnes hos »vår svenske Bärenreiter» Viktor Norberg i Västerås. Den i fjolårets körrapport omnämnda Buxtehudekantaten »Führwahr er trug unsere Krankheit» har under året utkommit i svensk upplaga hos V.

Norberg. Tidningen Kyrkosångsförbundet har i likhet med föregående år bjudit på de värdefullaste musikbilagor, vilka sedan även separat utgivits av Nordiska Musikförlaget. Här kan inte bli fråga om ett uppräknande av alla de kyrkomusikaliska körverk, som under det gångna året offentliggjorts. Ett par mera betydande måste dock nämnas: Ivar Widéens Mässa för blandad kör, orgel och violiner, framförd vid Skarakretsens av K.S.V. 50-årsjubileum den 12 okt. 1938, samt Daniel Olsons 84 Psalm för soli kör, orgel och stråkar. Andra smärre bidrag ha lämnats av Albert Runbäck Gottfrid Berg, Folke Sandberg, Gunnar Thyrestam, Rolf Forsman, Valdemar Söderholm m. fl. Musikaliska Konstföreningen har som sin årspublikation utgivit Josef Jonssons Mässa.

Från körarbetet i övrigt må med ledning av de kyrkomusikaliska tidningarnas körnotiser, förutom enskilda körers musikandakter, musikgudstjänster och kyrkomusikkonserter, nämnas stiftsförbundens årshögtider samt kyrkosångsdagar, kyrkosångsfester, sångveckor och kyrkomusikaliska kurser. Särskilt tyckas de senare röna allt mera uppskattning och deltagande. Ett påtagligt bevis därpå utgör kyrkomötets bifall av motion angående hemställen hos Kungl. Maj:t om beviljande av anslag till liturgiskt-musikaliska fortbildningskurser för präster och kyrkomusiker för främjande av församlingssången och kyrkomusiken.

Den i föregående rapport såsom nybildad omnämnda Kyrkomusikaliska Föreningen vid Kungl. Musikkonservatorium har under det gångna året medverkat vid gudstjänster i huvudstaden med omnejd samt i början av juni företagit ett uppskattat »korståg» i Västergötland. Den kyrkliga frivilligkårens i Uppsala sommarfärd har denna gång gällt Bergslagen.

En beaktansvärd aktion har utgått från Stockholms Kyrkosångsförbund, som i skrivelse till Radiotjänst hemställt om värdefullare musikalisk utsmyckning av morgonbönerna i radio.

Utmärkande för det gångna året är likaledes ett stigande intresse för barnkörernas arbete och medverkan vid gudstjänsterna. Här har Rolf Forsmans energiska propaganda varit fruktbringande.

*

Kunde 1937 års körarbete karaktäriseras med orden *eftertanke* och *nyorientering*, vilken devis även skulle kunna åsättas 1938, så måste det nu bli *samling* kring klara och rena kyrkomusikaliska mål.

Kyrkomusiken måste vara sig själv, känna sin förkunnande uppgift, om den skall ha berättigande och kunna leva ett rikt liv. Strävandena efter renhet och stil inom kyrklig konst, arkitektur, orgelrörelse och kyrkomusik äro icke ensartade företeelser. De gå alla efter samma linje. En kyrka skall genom sin stil skilja sig från varje annan samlingslokal, en orgel skall vara sig själv och ingen orkesterimitation, en kyrkokörs uppgifter äro av den art, att den skiljer sig från vilken annan kör som helst, och kyrko-

musiken och icke minst kyrkokörens repertoar måste ha sin från annan musik skilda karaktär och stil.

Denna kyrkomusik, präglad av stil och andakt, behöva också vår tids människor, såsom vila från tidens jäktande. Den som skriver dessa rader må det tillåtas att av egen erfarenhet få betyga vilken underbar vila för själ och sinne det är att efter veckans arbete inom andra musikarter, få hämta vederkvickelse och uppbyggelse vid utövandet och åhörandet av kyrkans heliga musik. Och det är inte något kyrkomusikaliskt estetiserande eller snöberi, som på detta sätt tar sig uttryck, utan ett djupt känt behov.

För att hålla denna rena och klara stil har under det gångna året K.S.V:s organ Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv frångångsrikt verkat. Denna tidning, vår svenska motsvarighet till den ypperliga i Tyskland utkommande Musik und Kirche fyller en oändligt stor uppgift.

Koralsången hör inte till området för denna rapport, men då kyrkokörens medverkan ofta påkallas vid koralsångövningar, må ett ord sägas även om dessa. Det har inte saknats den invändningen mot koralsångningar, att de tjäna inte mycket till. Den verkliga sången med liv och lust kommer först, då hjärtat är fyllt av trons jublande eller trängande visshet. Detta är visst och sant. Men lika visst, som att all *konst* förutsätter *kunnande* för att nå högre och vidare rymder, må också församlingssången, då den en gång fattas av trons eld, vara rustad med övad förmåga. Det är givet att i väntan på den nya koralsboken arbetet med koralsångningarna bör hållas avvaktande. Men när vi fått koralsboken gives det dubbel anledning att sätta igång på nytt.

Samling! På sina håll råder alltjämt ett beklagligt motsatsförhållande mellan kyrkomusiker och präster. Det har t. o. m. hänt, att en del kyrkomusiker rentav tagit illa upp att kyrkomusiken skall vara *förkunnare*. I Kyrkomusikernas tidning förekomma insändare, präglade av hätskhet och ovilja, och mellan K.S.V. och Kyrkosångsförbundet förefinns på sina håll spänningar. Detta är att beklaga, men går inte att förneka eller blunda för. Ha vi verkligen råd att plottra bort oss i tvedräkt? Förvisso inte! Det måste bli slut på detta småaktiga krypskytte. Vars och ens insats är lika värdefull och nödvändig, och endast den, som inte känner värdet av sitt kall är angelägen att framhäva sig själv på annans bekostnad. Här menas inte likriktning eller införandet av något kyrkomusikaliskt totalitärstyre. Meningar och åsikter skola brytas mot varandra och genom denna friktion skall endast det bästa och värdefullaste behållas. Kritikens vinddrag skall liva men icke släcka vårt arbetes eld.

Mätte samling kring rena kyrkomusikaliska ideal vara vårt lösensord för kommande arbete, till vilket arbete vi, alla, kyrkomusici, präster och alla för saken intresserade, i endräkt och samförstånd måtte sträcka villiga händer.

Set Svanholm.

Koralsången 1938.

Det av *Koralbokskommittén* utgivna förslaget till *Koraler* jämte melodihänvisningar till de nya texterna i den svenska psalmboken, som av Konungen gillades och stadfästes år 1937, har väl först detta år kommit till användning och prövats. I de flesta församlingar i vårt land infördes den nya psalmboken Fastlagssöndag 1938, och därmed kom också den nya koralboken till användning. Ännu har kommittén icke slutfört sitt arbete med revidering av koralboken i dess helhet, och därför kan här icke lämnas någon utförlig redogörelse angående detta arbete. Av de 44 nya koralerna i förslaget äro 18 nykomponerade och 26 hämtade från svenskt och utländskt koralförråd. Dessa nya melodier hava mottagits med mycket blandade omdömen. Enligt de uttalanden, som gjorts av enskilda och föreningar, har väl knappast någon av de nya melodierna gått fri från kritik. I koralboksfrågan kämpa två riktlinjer inom svenska kyrkan, en med stränga krav på ren koralstil och en, som framförallt vill lämna plats åt väckelsetidens sånger. — Koralbokskommittén har försökt att taga hänsyn till båda riktningarna och har följt mottot: »Kyrkosången skall vara enkel, livfull och folklig utan att därför eftersätta berättigade krav på värdighet och stil.» Vid Skara stifts K.S.V:s 50-års jubileum i höstas framhöll Biskop Aulén i sitt föredrag om det pågående koralboksarbetet, att kommittén dock ställer sig ganska självständig gent emot de s.k. sångmelodierna och anser, att dessa kunna omarbetas lika väl som våra gamla koraler under tidernas lopp ändrats både melodiskt och rytmiskt. Så hava b-melodierna till 128 och 302 omarbetats så att a-formen icke längre behövs. Några melodier i 1937 års förslag hava utbytts mot bättre. Ur den gamla koralboken hava några osångbara melodier utgallrats och ersatts med dels äldre kända melodier, dels nykomponerade. S.k. överbelastade koraler hava i en del fall erhållit ersättning med nya melodier. Angående rytmen och harmoniseringen har man i den nya koralboken i stort sett följt 1921 års koralbok. Några 3-taktskoraler, såsom 67 och 138, ha utjämnats. Ps. 24, »Allena Gud i himmelrik», har omrytmiserats. Få psalmer ha erhållit blandad takt. Den fyrstämmiga harmoniseringen med not för not är förhärskande. Kyrkotonarterna äro så stiltroget som möjligt behandlade. Gregorianska melodier ha behandlats efter dess principer. En mängd önskemål och förslag angående den nya koralboken hava insänts till kommittén från de flesta Organist- och Kantorsföreningarna, från K.S.V.-kretsar, och många andra. Ett helt förslag till koralbok har utgivits av rektor J. Lind. Önskemålen och förslagen voro mycket olika, och här kan icke göras något sammandrag. Det mest vänstergående av alla förslag är ett uttalande av Tunaläns — Sevede kontrakts präster, som yrka: 1) att väckelsetidens psalmer skola sjungas på de ursprungliga melodierna, 2) att andra nyförvärv, som en gång ägt egna melo-

dier, skola behålla dessa, 3) att de nydiktade psalmerna måtte för- ses med melodier i dur-tonart, ty »kyrkan är intet klagoinstitut», 4) att strängt kyrkomusikaliska synpunkter icke måtte tillämpas på församlingssången. I fullkomlig motsats står det yttrande, som av- gavs från Lunds stifts Organist- och Kantorsförening. Nyss har en inläga ingivits direkt till ecklesiastikministern, underskriven av musikedirektör E. Erling med ogillande av koralbokskommitténs arbete.

I enlighet med ett upprop, utfärdat av ordförandena i de 3 olika kyrkosångsorganisationerna, har på många ställen i vårt land hål- lits psalm- och koralstunder med församlingarna i samband med den nya psalmbokens införande. Dessa ha dock i allmänhet icke fortsatt, beroende på ovissheten om den nya koralbokens utse- ende. Men så fort denna blir stadfäst, måste koralövningarna be- drivas målmedvetet både i skola, vid konfirmationsundervisning, i ungdomskretsar, vid ungdomsmöten, i kyrkokörer och med för- samlingen. Kunde dessutom genom radio anordnas instruktiva föredrag och övningar, så att det svenska folket finge intresse för att inlära den nya koralboken, vore mycket vunnet. Vid 1938 års sammanträde med Centralkommittén beslöts att hos Diakoni- styrelsen begära tillsättandet av en s. k. »vandringklockare», som skulle arbeta för koralsången i Sverige. En lämplig person skulle säkerligen utträta mycket, särskilt om hans arbete understöddes av stiftsadjunkterna. Koralsången bör för närvarande stå i första rummet på K.S.V:s arbetsordning.

I *Tidskriften för Kyrkomusik och Svenskt Gudstjänstliv* ha stått flera artiklar om koralboksfrågan: *H. Wemans* Inför en ny koralbok, *A. Runbäcks* kritik av 1937-års koralboksförslag, *A. Adells* Uppsats om koralmelodiernas antal och *A. Mobergs* före- drag om Våra äldre koralers rytmiska utgestaltung, (som hölls i samband med kyrkosångsmötet i Västerås år 1936).

I *Kyrkosångsförbundet* fanns i 2:dra numret en artikel av *Bi- skop Aulén* om Den nya psalmboken och koralarbetet. I samma nummer fanns ock en artikel betecknad: »Kolportören i korkåpa», där *Albert Runbäck* och *R. Blennow* vända sig mot en av *Biskop Tor André* i Sv. Dagbladet skriven uppsats om De nya koralerna.

I tidningen *Vår Sång* har *Johannes Norrby* skrivit en mycket god och tankvärd uppsats om psalmsången i kyrkan, där han till sist framhåller, att en kristen församling skall sjunga psalmernas ord med hjärtat, om koralerna skola bliva något mer än en lju- dande malm och en klingande cymbal.

På framställning av Allm. Svenska Prästföreningen har å Dia- konistytrelsens förlag utgivits en av *Arnold Werner* utarbetad upplysande och orienterande framställning av *1937 års psalmbok*, som säkerligen varit till god hjälp vid de psalm- och koralaftnar, som anordnats under året.

En utmärkt bok om *Den nya psalmboken* har utgivits av kyrko- herde *Sam. Gabrielsson*.

Prosten *Gunnar Ekström* har i distribution också utgivit en bok om *Den nya psalmboken*, ett försvar och en lovsång, tillkommen med anledning av S. Gabrielssons prästmötesavhandling.

I *Paul Nilssons* bok *Klerker, Sångare och Knektar* finnes en avdelning, som behandlar Psalmboksfrågan, där han går till rätta med de många psalmbokskommittéerna sedan år 1908.

Kyrkoherde *Knut Peters* har å Gleerups förlag utgivit en ny upplaga av *Psalmvallslista* för högmässa med hänsyn till den nya psalmboken. I den har icke upptagits så många av de nya psalmerna, beroende på, att dessa i allmänhet icke äro gudstjänstpsalmer. Ett bihang upptager förslag till psalmer vid kyrkliga handlingar m. m., mycket välkommet för prästerna. —

I Tidskriften har under året varit införd *Kyrkokalender*, upptagande psalmer vid högmässa, aftonsång, helgmålsbön och veckans dagliga andakter samt för de senare också förslag till texter.

Kyrkoherde *A. Adell* har å Gleerups förlag utgivit *Nyckel till 1937 års psalmbok* och dess koralmelodier, en så gott som outhärlig hjälpreda att snabbt finna sig till rätta i psalmbok och koralbok. Den upptager också alla de förändringar, som gjorts i 1819 års psalmbokstexter.

I detta sammanhang kan nämnas den på uppdrag av K.S.V. och K.S.F. av *Lindhagen, Peters* och *W. Ahlén* utgivna *psalmlistan för folkskolan*, som man skulle önska, att lärarna ville pröva och använda.

Under året har av *Adell* och *Peters* å Gleerups förlag utgivits fortsättning på Evangelisk Tidegård, först *Antifonale till Tideböner för ungdom*, pris 2:— kr. (Texthäfte till samma 35 öre), därefter *Antifonale till Kyrkoårets aftonböner* och till sist Stycken ur psaltaren jämte lovsånger och böner, ordnade för högtidlighållande av *Kyrkmässa*, Kyrkoherdeinstallation, Kyrkodagar och Konvent samt Ungdoms- och Konfirmanddagar.

Huvudfrågan vid höstens kyrkomöte var ärkebiskopens förslag till ny *Handbok för svenska kyrkan*. Därmed beröres också koral-sången, framförallt den gregorianska eller liturgiska sången. Genom antagande av *introitus* för alla högtidsdagar under kyrkoåret samt det stora *Laudamus* har sången vid högmässan betydligt ökat, och här har kyrkokören fått en särskild uppgift på sin lott, som den måste förvalta med allvar, om dessa stycken skola komma till sin rätt och förhöja gudstjänstens högtidlighet. Likaså har antagits en *ordning för julotta* med rik liturgi och eventuellt utförande av *Te Deum*, som fordrar en välövad kyrkokör. Ottesång och Aftonsång hava berikats med *Benedicamus*. Dessutom har Kyrkomötet beslutat att i Handboken skall intagas ordning för *matutin, vesper* och *completorium* enl. *Evang. Tidegård*. Därigenom har alltså till sist den av *Adell* och *Peters* efter många års tråget arbete framdragna och överarbetade *Evang. Tidegården* blivit sanktionerad och anbefalld till bruk. En annan nyhet i Hand-

boken är en meddelad anvisning på *introitus- och gradualpsalmer* för hela kyrkoårets sön- och helgdagar.

Under året ha hållits många *kyrkomusikaliska kurser* dels för organister, dels för präster och organister gemensamt, och vid alla har koralstången både behandlats i föredrag, diskussion och övats.

Den 1—4 aug. hölls i *Uppsala* en kurs för präster och organister med W. Ahlén och Ingvar Sahlin som ledare. Samtidigt hölls en av Strängnäs stifts organistförening anordnad kurs i *Mariefred* med 58 deltagare från när och fjärran. Vid denna var musikkdirektör Forssman ledare av övningarna i liturgisk sång. I likhet med föregående år hölls i *Alnö* den 9—14 aug. en talrikt besökt kurs anordnad av Diakonistyrelsen, Härnösands Kyrkosångsförbund, Medelpads A.S.P. och Organistförening. Föredrag om kyrkopsalmerna hölls av kontraktsprosten G. E. Mellberg. Rikligt förekom övningar i koralstång och högmässans liturgiska sång samt Tidegården. Förmiddags- och eftermiddagsövningarna inleddes med Tidebönen och varje dag avslutades med musikandakt och Completorium i Alnö kyrka.

Den 26—29 juli pågick en kurs i *Arvika*, varvid bl. a. förekom övning i liturgisk sång och varje dag avslutades med liturgisk aftonbön. En kurs hölls i *Skellefteå* den 15—20 aug. med pastor Sahlin och musikkdirektörerna Carlman och Lundmark som ledare.

Linköpings stifts K.S.V. anordnade den 16—17 okt. i *Linköping* en kurs med L. Fridén som ledare och lärare i liturgisk sång. Komminister Gustafsson från Motala höll vid söndagens musikgudstjänst föredrag om den svenska psalmboken som andaktsbok. Där har också varje månad pågått s. k. Instruktionsdagar, varvid koralstång och liturgisk sång övats under sakkunnig ledning. För övrigt har inom stiftet planmässigt hållits koralaftnar. — K.S.V. i Växjö stift hade en kurs i *Borgholm* den 5—7 juli.

Kyrkosångsdagar hava hållits av Ärkestiftets K.S.V. i *Harmånger* den 20—21 april med H. Weman och Ingvar Sahlin som ledare, och av Kyrkosångsförbundet den 5 maj i *Enköping*. Prof. G. Lindberg höll där föredrag om liturg. principer i historisk belysning. Weman höll orienterande föredrag om de nya koralerna samt ledde koralstången. Prästerna övades i liturg. sång, speciellt gregoriansk sång, och organisterna undervisades i orgelspel.

Skara stifts K.S.V. firade 50-årsjubileum med en Kyrkosångsdag i *Skara* den 12 okt. Den började med högmässa i domkyrkan, varvid biskop Ljunggren predikade och K.S.V.-kören sjöng *Te Deum*. Å församlingshemmet höll biskop Aulén föredrag om det pågående koralarbetet och gav åhörarna en inblick i den blivande koralboken. Atskilliga nya koraler sjöngos under biskopens ledning. Dagen avslutades i domkyrkan med Mikaelidagens completorium. Utförliga referat av 50-årsjubileet finnas införda i *Tidskriftens* och Kyrkosångsförbundets sista häften.

Hallands Kyrkosångsförbund hade en *sångledarekurs* för orga-

nister och folkskollärare i *Veinge* den 20—22 juni med R. Blennow som ledare i koralsång och liturg. sång.

En *koraldag* hölls i *Uppsala* den 14/2 av Kyrkosångens Vänner. Den var avsedd att hjälpa präster och organister att ute i sina församlingar anordna koralaftnar för att på så sätt underlätta införandet av den nya psalmboken i gudstjänstlivet. Anslutningen var mycket stor. Pastor A. Werner höll föredrag om den nya psalmboken. Musikdirektör Weman talade om det pågående koralarbetet och komm. Ingvar Sahlin höll föredrag om En levande församlingssång.

En *Präst-organist- och kyrkorådsdag* hölls i *Örebro* den 11 sept., anordnad av Nerike-kretsen av A.S.P. och S.A.O.K. för överläggning om gemensamma och för kyrkan viktiga frågor, däribland koralsången.

K.S.V. i Lunds stift hade den 19 april i *Lund* en *dansk Koraldag*, som inleddes med ett föredrag av kantor Runbäck om koralfrågan, varefter följde diskussion. Magister Finn Viderø, Köpenhamn, höll därefter föredrag om dansk psalmsång från reformationen till våra dagar. Han yttrade därvid, att för Danmarks kyrkomusiker är nu blott en väg att gå, nämligen att vända tillbaka till den gamla äkta kyrkosången, från den skall det nya växa fram. Vid en konsert i Klosterkyrkan framförde Köpenhamns motettkör prov på dansk kyrkomusik av i dag, liturgisk sång, nya koraler, koralförspele och motetter.

K.S.V:s femte Koralvecka hölls i *Båstad* den 7—13 juni. Enligt inbjudningsprogrammet skulle varje dag börjas och avslutas med Tidegård, föredrag och predikningar hållas samt övningar ske i i koralsång. Deltagarantalet var begränsat till 50. Kostnaden för logi beräknades till kr. 5:75 per dygn..

Vid *Kyrkodagar* i *Landskrona* den 28—29 november hölls föredrag om Den heliga skrift bl. a. av d:r Rosendahl och prof. Odeberg. Flera högmässor och tideböner förekommo.

Vid 2. *allm. Sv. Kyrkomusikerfesten* i *Helsingfors* hölls flera gudstjänster, några med rik liturgisk utsmyckning.

Enligt referat i Kyrkomusikernas Tidning började Sveriges allm. Organist- och Kantorsförenings ombudsmöte i *Stockholm* den 9—10 aug. med en gudstjänst i *Engelbrektskyrkan*, varvid förekom riklig liturg. sång och församlingen sjöng *Te Deum*.

Strängnäs stifts Kyrkosångsförbund — Kyrkosångens Vänner har en mindre blandad kör, en propagandakör, som under komminister G. Grefbergs ledning har arbetat särskilt för psalmsången och den liturgiska sången i övrigt.

Vid de många musikgudstjänster, som refererats i Ksf. har avslutning skett med altartjänst, liturgisk aftonbön och koralsång, i många fall med vesper och completorium enl. Evang. Tidegård. Det är många namn för ungefär samma sak. I ordet vesper inlägges ofta en mängd ting, t. ex. körsång och solosång, fiolmusik och orgelmusik samt predikan. Men det är fel, att kalla allt detta

vesper, ty vesper är av ålder en bönestund. Liturgisk altartjänst är också ett oegentligt uttryck, ty en altartjänst är alltid liturgisk.

I Ksf. n:r 5 finns en fråga: *Vilka önskemål har ni beträffande våra kyrkomusikaliska kurser?* Åtskilliga svar hava inkommit. Kapten Dalborg vill ha *arbetskurser*, inte endast för ledarna utan framförallt för eleverna, där man bl. a. kunde träna in liturgisk sång och koralsång. Det teoretiska bör vara instuderat före kursen. Kantor Andersson, Harplinge, önskar att kurserna omfatta minst 4—5 dagar och förläggas till landsbygden, att de *årligen återkomma* och att kurserna hållas gemensamma för präster och organister till uppväckande av ömsesidig förståelse och kamratlighet. Kantor Hallinder anser, att vi måste konsolidera organisationerna och sluta upp att plöttra bort anslagen på två- och tre-dagarskurser. *Minst tre veckor* bör en fortbildningskurs omfatta. Musikdirektör Nordenström framhåller, att sångundervisningen måste för att bli effektiv få ett grundmurat *förarbete i folkskolan*, och att ett samarbete sker mellan folkskolan och de högre skolorna.

Behovet av bättre utbildning och fortbildningskurser i kyrkomusik för präster och organister har länge varit insett inom kyrkosångskretsar, och dessa ha gjort vad de kunnat för att råda bot på missförhållandena. Nu har omsider *Kyrkomötet* beaktat frågan och beslutat att hos Kungl. Maj:t begära *anslag till liturgiskt-kyrkomusikaliska fortbildningskurser* för präster och kyrkomusiker för att därigenom främja församlingssången och kyrkomusiken inom kyrkan. Vid Skara stifts K.S.V.'s 50-årsjubileum i Skara den 12 okt. beslöt kretsen att ingå till centralkommittén med en motion om att den tager initiativ till upprättandet av ett *kyrkomusikaliskt institut*, avsett dels såsom en central för det kyrkomusikaliska arbetet över huvud, dels såsom anstalt för de blivande prästernas och kyrkomusikernas speciellt kyrkliga utbildning, dels ock slutligen såsom samlingsplats för kyrkomusikaliska kurser och övningar i allmänhet. — Denna motion åtföljes av en motivering, där bl. a. Varnhem föreslås såsom lämplig plats för ett blivande kyrkomusikaliskt institut.

Samma tankar hava framförts i en mycket god uppsats av komm. Ingvar Sahlin i Vår Lösen, häfte nr 8—9.

Bland eleverna vid Musikaliska Akademien har bildats en frivillig *kyrkomusikalisk förening*, som övar speciellt kyrkomusik och ägnar mycken tid åt koralsång och Tidegärdssång. Under juni månad 1938 reste denna kör, inalles 30 medlemmar, omkring i Skara stift och gav icke mindre än 20 musikgudstjänster i olika kyrkor, varvid stiftsadjunkterna medverkade som predikanter.

Erik H. Cederbom.

Kyrkosångens Vänners årsredogörelse.

I. Centralkommitténs verksamhet.

Centralkommitténs räkenskaper för år 1938 upptaga i sammandrag följande poster:

Inkomster:

Behållning vid årets början...	1,161:08
Arsavgifter	500:—
Bankränta	32:24
Summa kronor	1,693:32

Utgifter:

Sekreterärearvode	50:—
Reseräkningar, porton m. m.	503:35
Trycksaker	226:45
Behållning vid årets slut:	
a) Till utgivande av gregori-	
ansk musik	288:10
b) Övriga medel	625:42
Summa kronor	1,693:32

Tablå över K. S. V:s Lotterimedelskassas räkenskaper för år 1938.

Inkomster:

Behållning vid årets början...	2,369:04
Tredjedelen av Allm. lotteri-	
medelskassan (84, 21)	28:07
Bankränta	25:43
Summa kronor	2,422:54

Utgifter:

Tidskrift för Kyrkomusik och	
svenskt gudstjänstliv	1,000:—
Skara stiftskrets kurser och	
50-årsjubileum	300:—
Övr. utgifter	19:50
Behållning vid årets slut ...	1,103:04
Summa kronor	2,422:54

Gökhem 31 december 1938.

Karl G. Gustafsson,
kassaförvaltare

P. M. till herrar kretsombud, sekreterare och kassaförvaltare.

1. Lunds stiftskrets utser två revisorer och en suppleant att revidera 1939 års räkenskaper, med anledning därav fatta beslut samt meddela därom till centralkommitténs kassör, kantor Karl G. Gustafsson, Gökhem, före den 1 dec. 1939.

2. Protokollsutdrag, utvisande kretsarnas event. beslut angående ärenden från Centralkommitténs senaste årsammansammanträde skola före den 1 dec. 1939 tillställas undertecknad. Dessutom skall redogörelse för resp. kretsars verksamhet under 1939 vara undertecknad tillhanda före den 31 dec. 1939, författad i den form, att den kan gå direkt till tryck till denna tidskrift, sedan resp. årsredogörelser förelegat vid årsmötet i januari 1940.

3. Motioner till 1940 års årssammansammanträde i januari 1940 insändas till undertecknad före 1 dec. 1939.

4. Arsavgift — 50 kr. — insändes till kantor Gustafsson, Gökhem, senast 1 dec. 1939.

Hav godheten anteckna dessa data i Eder anteckningsbok!

Stockholm den 7 februari 1939.

Gabriel Grefberg,
sekr. i Centralkommittén.

II. Verksamheten 1938 i kretsarna.

Skara stiftskrets. Årsmöte hölls i Skara den 21 mars, varvid räkenskaperna för förra året godkändes, styrelsen omvaldes och arbetsordning för året uppgjordes. Styrelsen består av följande medlemmar: kyrkoherde S. Sandzén, ordf.; kyrkoherde S. Melin, v. ordf.; komminister E. H. Cederbom, sekreterare och 1. sånganförrare; kyrkoherde N. Rosander, kassaförvaltare och 2. sånganförrare samt fröken Greta Haglund, ledamot. — Kretsen beslöt att avgiva ett yttrande ang. den nya koralboken, som är under utarbetande, och insända detta till Koralbokskommittén. — Kören har under vårterminen hållit två sånggudstjänster, nämligen i Kvänums och Vinköls kyrkor, i maj månad, varvid följande hymner utfördes: 1) Herre sänd ditt ljus — Runbäck. 2) Herre jag haver ditt hus boning kär — Clara Schuman, 3) Sitt öga Jesus öppnat har — Wikander, 4) O Fader vår, barmhärtig, god — Dan. Olson, 5) Lyft ditt öga åter upp — Mendelsohn, 6) Dig skall ditt Sion sjunga (ur Kantat nr 28) — J. S. Bach. Därefter följde predikan och altartjänst.

Största intresset och arbetet har ägnats åt firandet av 50-årsjubileet, som hölls i Skara den 12 okt. Till det samma hade infunnit sig ett stort antal äldre K. S. V.-medlemmar, inbjudna, präster, organister och andra intresserade.

Vid högmässan i domkyrkan predikade Biskop G. Ljunggren över Psalt. 92: 1—4: Det är gott att tacka Herren. Liturger voro hovpredikanten O. Hermansson och kyrkoherde T. Lawenius. Vid orgeln tjänstgjorde domkyrkoorganisten Ivar Widéen. K. S. V.-kören sjöng Te deum. — Efter högmässan samlades man i Församlingshemmet, där hälsningsanföranden hölls av Bi-

skop Ljunggren och K. S. V:s ordf. kyrkoherde G. Sandzén. Biskop G. Aulén höll därefter föredrag om det pågående koralboksarbetet, varvid deltagarna fingo sjunga några nykomponerade koraler, som komma att intagas i koralboken.

Efter middagen redogjorde kyrkoherde Sandzén för kretsens verksamhet under de 50 åren och nämnde många rika personliga minnen från sitt långa medlemskap inom Sällskapet samt dröjde med tacksamhet och vördnad inför minnet av stiftarna och flera av de äldre medlemmarna. Skarakretsen är den äldsta av kretsarna inom K. S. V. — Därefter talade kyrkoherde G. Nordquist om K. S. V:s verksamhet för framtiden, och framkom med ett förslag, att Skara-kretsen skulle ingå till Centralkommittén med en motion om inrättandet av en kyrkosångsskola eller kyrkomusikaliskt institut, förlagt till någon lämplig plats, t. ex. Varnhem. Kretsen beslöt i enlighet med förslaget och uppdrog åt komm. E. H. Cederbom, kantor K. G. Gustafsson och kyrkoherde G. Nordquist att skriva motionen och inlämna den till Centralkommittén. — På aftonen hölls en Musikgudstjänst i domkyrkan, varvid K. S. V.-kören under komminister E. H. Cederboms ledning utförde både gammalt och nytt ur sin repertoar. Det stora numret var Ivar Widéens nykomponerade Mässa för bland. kör, violiner och orgel, vilken nu uppfördes för första gången.

Biskop G. Aulén höll vid musikgudstjänsten ett kort tal över Upp. 7: 9—17, varur må anföras följande tankar: Allt som finns på jorden är dömt att försvinna. Endast om sången och musiken veta vi, att den skall finnas i evighet. Kyrkans musik är icke självändamål, den har alltid en

tjänande uppgift. En kyrkomusiker må besinna Wallins ord i första psalmen: »Ej större mänskofunder Och jordiskt känslspråk De helga Sabbatsstunder, De höga föremål.» Om kyrkomusiken så underordnar sig, blir den något mer än ett uttryck för våra hjärtan, mer än ett uttryck för gemenskap: den blir lovprisning av Gud. Kyrkomusikens hemlighet är tonernas lovprisning. — Jubileumsdagen avslöts i domkyrkan kl. 10 på kvällen med Mikaelidagens Completorium enligt Evang. Tidegård. — Fullständiga referat från jubileet finnas i Tidskriften och Kyrkosångsförbundets sista häften.

Den 23 nov. hade K. S. V. en Musikgudstjänst i Borås, Gustaf-Adolfs kyrkan, varvid jubileumsprogrammet delvis upprepades.

Torbjörntorp d. 7 jan. 1938.

E. H. Cederbom,
sekr.

Växjö stiftskrets. Sällskapet hade sammanträde i Växjö den 18 febr. där styrelsen beslöt utse en präst och en kantor för varje kontrakt att verka för höjande av koralsången. Flera koralaftnar ha kommit till stånd.

Den tredje april bortgick genom döden en av Sällskapets trognaste ledamöter, kantorn Oscar Andersson, Voxtorp. Under en lång följd av år följde han »vännerna» på deras sångarresor och vespergudstjänster och tjänstgjorde vid orgeln. Efter jordfästningen i Blädinge kyrka sjöng K. S. V. manskör vid graven.

Årsmöte hölls den 1 juni i Växjö. Mötet beslöt lämna bidrag till körledare och sångare, som deltaga i den stora kyrkosångshögtiden i Borås 1939.

Under verksamhetsåret ha fyra vespergudstjänster anordnats; i Hovmantorp, Lessebo, Wirestad och Västra Torsås. Vid samtliga tillfällen har

K. S. V. blandade kör utfört ifrågakommande antifonier och hymner.

Den 6—7 juli anordnade sällskapet en kyrkomusikalisk kurs i Borgholm. Ett tjugotal präster och kantorer deltog. Ledare och föreläsare voro: Kyrkoherde Peters, Söndrum, musikdirektörerna Sahlin, Rosenqvist och Nygren.

Kursen har omfattat orgelmusik, liturgi, koral- och körsång samt tonbildning och rösthygien.

Blädinge den 15 dec. 1938.

Gunnar Johansson,
sekreterare.

Lunds stiftskrets. K. S. V., Lunds stift. — Verksamheten inom kretsen har under årets första månader helt och hållet ägnats åt den nya psalmboken. Sälunda höllos under februari månad psalm- och koralkurser, omfattande 2—4 föredragskvällar, enligt nedanstående program:

i Kristianstads Helga Trefaldighets kyrka. Kursledare: kyrkoh., teol. dr: A. Anderberg och musikdir. O. Wadborg,

i Ängelholms kyrka. Kursledare: kyrkoh. H. Wentz och musikdir. C. E. Rosenquist,

i Lund å S:t Mikael's kapell. Kursledare: domkyrkokapellmästare J. Heddar. Kursen inleddes med föredrag av biskop Edv. Rodhe,

i Simrishamns kyrka. Kursledare: kyrkoh., teol. dr A. Anderberg, musikdir. O. Wadborg och musikdir. B. Johnsson,

dessutom har en kurs hållits i Karlskrona Fredrikskyrka d. 16—18 sept. med kyrkoh. F. Witzell och musikdir. D. Murgård som kursledare. — Tre församlingar, nämligen Gärdstånga, Lövestad och S. Asum, ha rekviderat föredragshållare genom K. S. V. för församlingsaftnar med den nya psalmboken på programmet. —

Efter kretsmötet d. 19 april i Lund, då föreningen hade att yttra sig om sina synpunkter på hela koralboksrevisionen, vidtog »Dansk koraldag» å S:t Mikael's kapell. I ett klart format anförande gav dagens föredrags-hållare, magister Finn Viderø, København, en glänsande översikt över dansk psalmsång från reformationen till våra dagar. — Vid en konsert i S:t Peters Klosters kyrka på kvällen gav Københavns Motetkor under ledning av organist Harry Enig och med magister Viderø vid orgeln märkliga prov på dansk kyrkomusik av i dag. Programmet upptog liturgisk musik, nya koraler, koralförspel och motetter med namnen Laub, Jeppesen, Viderø, Hamburger, Möller och Ring. Den nuvarande danska komponistgenerationen kännetecknas icke bara av stort tekniskt kunnande och sinne för ädel kyrkoton utan även genom verkligt andlig glöd. Körens prestationer bekräftade ytterligare tidigare vunna erfarenheter av den höga nivå, som utmärker dansk körkultur: gott röstmaterial, precision och långt driven fraseringskonst.

Årets koralvecka, förlagd till Båstad under tiden 7—13 juni, samlade c:a 35 medlemmar. Samlingslokal och bostad hade denna gång förlagts till Feriehemmet. — Veckans föredrag, som alla höllas av prof. R. Bring, Lund, behandlade »Vår kyrkas be-kännelse». Varje dag inleddes med matutin och avslutades med completorium, dessutom föregicks eftermiddagens koralövning av vesper. För ledningen av dessa övningar i såväl gregoriansk som luthersk koral svarade musikdir. R. Blennow, Åstorp, kyrkoh. K. Peters, Söndrum och pastor A. Uddling, Arlöv. Vid de musikstunder, som anordnats av kantor A. Runbäck, Båstad, upptogs den första utslutande orgelmusik av samtida mästare. Den

andra ägnades åt gamla mästa-res orgel- och körsatser. —

Årsmöte hölls i Lund d. 19 sept. Härvid gavs medlemmarna tillfälle att åhöra tvenne föredrag på inbjudan av Collegium Cantorum ludense. I det första, som hölls av prof. J. Lindblom, Lund, delgav denne sina intryck från en nyligen företagen rundresa till Belgiens och norra Frankrikes katedraler, i det andra meddelade kyrkoh. A. Adell, Lund, en historik över »Svensk tidegård». — Vid Lunds stifts bibelsällskaps högtidsvesper i domkyrkan samma afton uppfördes kantaterna »Alles was ihr thut mit Worten oder mit Taten» och »Sänd ut din ängel» av D. Buxtehude.

Styrelsen har under året bestått av prof. A. Nygren, Lund, ordf., kyrkoh. J. Hartler, Asmundtorp, v. ordf. och kassaförv., kyrkoh. B. Astrand, Brunnby, domkyrkokapellmästare J. Hedar, Lund, musikdir. O. Mellander, Lund. Suppleanter: kyrkoh. A. Melin, Kävlinge, kantor N. G. Zettergren, Malmö, organist Inga Johnsson, Limhamn (till-lika sekr.). — Ombud i centralkommittén: prof. A. Nygren. Suppl.: kyrkoh. J. Hartler.

I. J.

Härnösands stiftskrets. Kyrkosångs-förbundet Kyrkosångens Vänner i Härnösands stift omfattade vid senaste årsmötet, som hölls i Sundsvall den 30 okt. 1938, 1006 medlemmar och 50 enskilt anslutna. I samband med årsmötet hölls en kyrkokonsert i Sundsvalls kyrka av Sundsvalls kyrkokör.

Den 9—14 aug. hölls å Alnön en kyrklig kurs för präster och organister. Som inbjudare till kursen stodo förutom Kyrkosångsförbundet Kyrkosångens Vänner i Härnösands stift Sv. kyrkans Diakonistyrelse, Medelpadskretsen av Allm. sv. prästföreningen samt Medelpads organistförening. Kur-

sen, som avsåg att omfatta allt som hör gudstjänstlivet till, leddes av pastor Axel Boström, Stockholm. Följande ämnen behandlades: Kyrkoförkunnelsen (biskop T. Ysander); Kyrkomusiken (komminister I. Sahlin); Kyrkosalmen (prosten G. E. Mellberg); Kyrkorummet (arkitekt J. Akerlund); Kyrkoceremoniale (fil. kand. H. Andersson). Dessutom meddelade röstpedagogen Ake Nygren undervisning i sång och talteknik.

Själevad den 27 dec. 1938.

Knut Norell,
sekr.

Ärkestiftets krets. 1938 års arbete i Ärkestiftets K. S. V. betecknas främst av tre tilldragelser.

Årsmötet den 14 februari hade anordnats såsom en samlingsdag omkring den nya psalmboken och koralboken. Vid de inledande årsmötesförhandlingarna omvaldes den gamla styrelsen (domkyrkoorganist H. Weman ordf., komm. I. Sahlin v. ordf., kyrkoh. J. Söderberg, kantorerna P. G. Persson kassaförv., J. Lindblom och M. Engström). Dagens första föredrag hölls av kyrkoadj. Arnold Werner, Sthlm, och behandlade den nya psalmboken. Därefter talade domkyrkoorganisten Weman om koralkommitténs arbete och presenterades åtskilliga av de nya melodierna. Komm. Sahlin talade om »En levande församlingsång». På kvällen var orgelstund med offentlig koralövning anordnad. Till slutningen var mycket stor, så att den tilltänkta lokalen, Domprostsalen i Upsala, måste överges och förhandlingarna hållas i Domkyrkan. K. S. V. torde också denna dag ha fått åtskilliga nya medlemmar.

Kyrkomusikdagarna i Harmånger 20—21 april samlade ett 50-tal deltagare. Utom övningar av högmässa och

tidegärd förekom ett föredrag av komm. Sahlin över ämnet »Våra gudstjänster ur kyrkomusikalisk synpunkt», samt ett samtal »Vad väntar prästen av organisten; vad väntar organisten av prästen?»

Höjdpunkten i årets arbete inom K. S. V. var givetvis de *Dagar för kyrkomusik och kyrkokonst* som hölls i *Leufstabruk* den 14—16 oktober. Initiativet till detta företag utgick från dr Einar Erici i Stockholm. Deltagarantalet hade begränsats till 50, vilken siffra mycket hastigt uppnåddes. Dagarna inleddes med en Bachkonsert på den gamla förnämliga Cahmanorgeln i brukskyrkan. Andra dagen var en utfärd anordnad. Öster-Leufsta, Tegelsmora, Vendel, Tensta, Hökhuvud och Valö kyrkor besöktes. Prof. H. Cornell demonstrerade arkitektur och målningar, och domkyrkoorganisten Weman de olika orglarna. På kvällen hade baron de Geer inbjudit deltagarna till en musikalisk soaré på Leufsta herrgård, vilken länge torde komma att leva i deltagarnas minnen. På söndagen firades högmässan i brukskyrkan, varvid kontraktsprosten dr J. Cullberg predikade. Dagarna började och slutade med tidebön. Medverkande utom de ovan nämnda voro fru Greta Roos, violin, fru Ingeborg Eklöf, sång, prof. och fru Theorell, stråkinstrument samt den 90-åriga Leufstaspelemannen Jan Erik Jansson, nyckelharpa. Dessa högtidsdagar torde ha kvarlämnat synnerligen goda minnen hos de entusiastiska deltagarna.

L. Lindhagen,
sekr.

Stockholmskretsen. Under året ha hållits två allmänna sammanträden, varav ett årsmöte, samt fyra styrelsesammanträden. Vid två av dessa senare företogs en genomgående granskning

av 1937. års koralbok, som därefter överlämnades till sekr. i Kungl. Korallbokskommittéen.

Följande föredrag ha hållits: »Vissa delar av förslag till revision av den svenska kyrkohandboken». (Av kretsens ordf. Kyrkoherden Hellerström, vid årsmötet.) »På färd till Runö efter koralvarianter». (Vid allm. höstsammanträdet av docenten Carl-Allan Moberg.) Vid detta sammanträde medverkade »Kyrkomusikaliska föreningen» vid Musikaliska Akademien med körkoraler.

I samband med Centralkommitténs årsmöte anordnade kretsen samkväm i Storkyrkans kyrkosal, varvid demonstrerades liturgiska kommitténs förslag till nytt högmässoritual.

Gabriel Grefberg,
sekr.

Göteborgs stiftskrets. Göteborgs stiftskrets av Kyrkosångens Vänner har under år 1938 utdelat ett antal stipendier till understöd för kyrkokörer i stiftet.

Vespergudstjänster ha på spridda ställen varit anordnade av medlemmar i K. S. V. i deras resp. kyrkor.

Någon särskild kyrkomusikalisk högtid har detta år ej hållits.

Göteborg d. 10 febr. 1939.

Tore Hulthén,
sekr.

Strängnäs stiftskrets. Vid förbundsstyrelsens sammanträde under kyrkosångfesten i Örebro 1937 beslöts, att förbundet i avsikt att söka väcka ett större intresse för kyrkosångsgrörelsen i stiftets östra del skulle anordna en sånghögtid i Nyköping.

Såsom förberedelse till Nyköpingshögtiden — vad Närkesköreerna bekräffade — hölls en s. k. kyrkosång-

dag i Askersund och Lerbäck den 30 oktober, vid vilket tillfälle gävoskonserter i Askersunds landsförsamling och Lerbäckes kyrkor. Därjämte samlades körer för gemensam repetition i Kumla och Katrineholm.

Vid sånghögtiden i Nyköping den 12—13 november bereddes sångarna ett synnerligen hjärtligt och gästfritt mottagande av stadens församlingar med kyrkoherdarna Ydén och Erlandsson i spetsen. Högtiden inleddes med musikgudstjänst i S:t Nicolai kyrkan, varvid förbundskören sjöng tvenne hymner förutom Te Deum. Söndagen inleddes med nattvardsgudstjänst i Allhelgona kyrka. Vid högmässan i stadens kyrkor medverkade resp. kyrkokörer. På eftermiddagen hölls kör- och orkesterkonsert i S:t Nicolai. I hymnprogrammet medverkade c:a 250 sångare och i huvudnumret — Daniel Olson: Dav. 84 psalm för kör, soli och orkester — medverkade, förutom över hundraålet sångare medlemmar ur Filharmoniska sällskapet, Nyköping, och Kumla Musiksällskap. Ett vackert, kontrasterande inslag utgjorde Kumla barnkörs del i programmet.

Vid kvällens samkväm, till vilket stadens församlingar inbjudit sångarna hyllades bl. a. och först och främst komminister Gabriel Grefberg, Stockholm, som av sagt sig återval på v. ordförandeposten. Komminister Grefberg var en av de tre prästmän, som en gång togo initiativet till förbundets bildande. Med stor saknad och med tacksamhet för den stora insats komminister Grefberg gjort för kyrkosångsgrörelsen i stiftet böja vi oss för nödvändigheten, när ett annat arbetsfält kräver hans krafter helt.

I samband med Nyköpingshögtiden hölls också årsmöte under komminister Grefbergs ordförandeskap. Förbundets ordförande, Biskop Aulén, var tyvärr förhindrad närvara vid högti-

den. Till v. ordf. valdes kyrkoadjunkt Sigurd Håkansson, Örebro. Resp. 1:e, 2:e och 3:e förbundsdirigenter blevo musikdirektörerna Rolf Forssman, Kumla, Petrus Österberg, Eskilstuna, och Ake Kullaes, Nyköping.

Övriga ledamöter blevo kyrkoherde T. Zetterquist, kantor Paul Littorin, kantor Richard Jonsson, musikdirektör Gunnar Marcusson och kantor Sten Blomqvist.

Rolf Forssman.

Recensioner.

Liturgi.

Arthur Adell: Bibeln i vår högmässogudstjänst. (Bibeltjänsts skriftserie) 1939. 64 s. Pris 1:25. C. W. K. Gleerups förlag.

Den av Bibeltjänst genom samverkan med ett flertal förlag utgivna skriftserien har nu upptagit även ovanstående ämne till behandling. Det sker genom en nyligen hos Gleerups i Lund utgiven av Arthur Adell författad skrift med titeln Bibeln i vår högmässogudstjänst. För mången torde det vara så att sammanställningen bibel och högmässa blott blir en erinran därom att i vår högmässa två lektioner ur Skriften föredragas vid altaret och vissa år därtill en tredje från predikstolen. Vore med ett sådant påpekande hela relationen mellan bibel och gudstjänst återgiven, då förefunnes ju varken från bibelns eller högmässans synpunkt någon anledning att närmare syssla därmed. Andra mena, att förhållandet mellan bibel och gudstjänst är av den art som beröres, då man talar om att reformationen renade gudstjänsten från allt oevangeliskt stoff, m. a. o. att bibeln är den måttstock varmed vi undersöka vår gudstjänstordnings rätta halt. En sådan uppfattning har naturligtvis sitt berättigande men ej heller därmed är på något sätt frågan om bibel och gudstjänst uttömd. Sanningen är ju den att genom hela gudstjänsten, vi ha att nu att i första hand

betänka högmässan men det gäller ju även övriga gudstjänster, i böner, lovsånger och liturgiska formler går en ström av bibliska uttryck och tankar. För fäderna voro utan tivel dessa tankar och citat på ett helt annat sätt levande än för vår tids människor, just den mindre bibelkännedomen i vår tid är ju ett av hindren härvidlag, man kan i detta sammanhang tänka på det vittnesbörd som också ligger i den bibelgenomträngdhet som utmärker psalmdiktningen hos oss intill 1819 jämfört med senare nydiktning. Så måste en behandling av bibeln i vår högmässa bli en ordentlig genomgång av gudstjänstens liturgiska delar med redogörelse för citat eller för det respektive innehållets beroende av olika bibelställen. En sådan redogörelse är det nu Adell med vanlig omsorg giver i sin lilla mycket innehållsrika skrift. Därtill åtskillig nyttig undervisning om högmässan i övrigt. Särskilt skulle jag vilja framhålla den disposition av högmässan, som här gives, och i samband därmed redogörelsen för övergången mellan skriftermålsdelen och bönedelen, där författaren gör upp med gamla missuppfattningar, som ännu med stor envishet hålla sig kvar i diskussionen. En förtjänst, fast det ju egentligen borde vara en självklar sak då högmässan behandlas principiellt, är att redogörelsen avser fullständigt högmässa. Frågar man till sist vad en genomgång av högmässan efter denna

linje kan ha för praktisk betydelse, så tänker jag att upplysningen om det rika bibliska stoffet i varje del av vår högmäsoordning hos mången skall kunna väcka till liv ett nytt intresse och en ny kärlek till den svenska högmässan. Kanske kan den också väcka till liv lusten att vid gudstjänster och sammankomster låta delar av vår gudstjänstordning tjäna som grundlag för en betraktelse eller som inledning och aktualiserande av något ställe ur Den heliga Skrift. Vad anmälnaren saknat är en liten antydan om det rika bibliska stoff som vid reformationen avfördes ur massan och som åtminstone delvis kunde vara förtjänt av en restauration. *Harald Andersson.*

För orgel.

Postludier samt musik vid kyrkliga förrättningar. Samlade och utgivna av Albert Rumbäck och Waldemar Ahlén. Del III. Nordiska Musikförlaget, Stockholm. Pris kr. 7:50.

Samlingen Postludier hör otvivelaktigt till de märkligaste publikationer av orgelmusik i senare tid. Delarna I och II, som utkom för ett par år sedan, erbjuder den praktiska organisten synnerligen goda pre- och postludier för kyrkoårets samtliga sönd- och högtidsdagar. Den nyss utkomna III:dje delen innehåller förutom koralbearbetningar, orgelmusik lämpad för kyrkliga förrättningar. Av de gamla orgelmästarnas uppskattade kompositioner ha ett 20-tal medtagits i den nya utgåvan. Lejonparten i samlingen upptager alster av Sveriges yngre organistgeneration. Icke mindre än tio unga komponister äro företrädade med sammanlagt 32 koralbearbetningar. I dessa orgelkoraler, koralpartiter och koralfantasier får koralmelodin oftast en konstrik kontrapunktisk behandling

i stil med de klassiska orgelkoralerna. Den tacksamma orgelsatsen i de nya kompositionerna är flytande och mestadels lättspelt. Till vägledning för organisten är detta tredje band av Postludier uppdelat i trenne avsnitt: Vid högmässa och aftonsång, Vid vigsel och Vid begravning. De större kompositionerna äro synnerligen lämpliga vid musikandakter och liknande tillfällen, såsom utgivarna själva antyda i förordet till samlingen. Postludier I—III förtjänar att anskaffas till varje nordisk kyrka. För gudstjänstmusiken är denna samling den för våra förhållanden bäst anpassade.

John Sundberg.

O. E. Thuner, op. 21: 60 Forspil til Salme-Melodier i Kirkestil for Orgel eller Harmonium. Wilhelm Hansen, Musik-Forlag, København.

Komponisten, känd från en tidigare preludiesamling, vill med detta nya förspelshäfte ge ett komplement till redan förefintliga danska samlingar. Häftet innehåller även ett alfabetiskt uppställt generalregister över förspelsbeståndet i dessa. Preludierna i denna senaste samling äro mestadels korta, skrivna i sedvanlig god »kirkestil». Synnerligen många äro icke användbara i svensk gudstjänst, men häftet kan ändock varmt rekommenderas som gott och förebildligt studiematerial främst för den fugerade förspelsformen.

Fin Ditlevsen og Finn Viderø: Orgelmusik Bd. I. Præludier og Koralbearbejdelser fra det 17:de Aarhundrede. Engstrøm og Sødring, Musikforlag, København.

Detta värdefulla band, som utgivits till gudstjänst- och studiebruk, inne-

håller, som på titelbladet angives, orgelmusik från 1600-talet och icke blott »koralbundna» utan även »fria» kompositioner. Utgivarna åsyfta därmed att vidga gränserna för den genom respekten för Thomas Laubs auktoritet uppkomna gränsen för vad man i Danmark anser vara kyrklig orgelstil. Laub pekade på Pachelbels koralfuga som den enligt hans mening bästa förebilden och detta har medfört, att man i Danmark sanktionerat allenast denna form som liturgiskt fullgod. Nu vilja utgivarna av föreliggande samling framlägga även sådana stycken, som gå utanför den i det allmänna omdömet fastslagna »kirkestilen» och därmed giva exempel på fria orgelpredieformer, som kunna ge nutida orgelspelare impulser till nya improvisationsformer för gudstjänsten.

Bandet är även en god antologi över 1600-talets orgelmusik. Man finner en hel rad från andra samlingar kända verk men även en mängd mer eller mindre obekanta som t. ex. av holländaren A. Kerckhoven, Fr. X. Murschhauser o. a. En starkt koncentrerad men utomordentligt klar framställning av klassisk registreringspraxis ger bandet dess kanske största värde. Samlingen kan livligt anbefallas.

Rqu.

N. O. Raasted: Orgelsonate (a tre voci), op. 71. Edition Dania, Köbenhavn.

I denna sin senaste orgelsonat har Raasted lämnat den mera orkestrala, Regerpåverkade stil, som kännetecknar de tidigare sonaterna. Han har här genomgående använt den gammalklassiska stränga triostilen, krävande för både komponist och spelare. Att den förre i detta fall skilt sig utan teknisk vank ifrån sin uppgift, behöver väl knappast anmärkas. Raasted

besitter ju en ovanligt gedigen skolning. Sonaten är tresatsig, inledes med ett orgelpunktpreludium i ställvis figurerad toccatastil, fortsättes med en mera »lyrisk» ante-mellansats och avslutas med en passacaglia, vars tema är en rytmisk omformning av inledningssatsens första motiv. För en flink orgelspelare — som t. ex. Aarhusorganisten Georg Fjelrad, vilken sonaten är tillägnad — med nödvändig orubblig rytmisk spelförmåga, kan kompositionen bli en tacksam uppgift.

Rqu.

För kör.

Ivar Widéen: Mässa för solo, kör, violin och orgel. Nord. Mus.-förl.

Ivar Widéen har skänkt oss en mässa (med latinsk text) för solo — smärre partier för baryton (ev. unison manskör), alt och sopran — kör, violin och orgel. Uppbyggnaden är den traditionella i fyra satser: Kyrie, Gloria, Sanctus med Benedictus och Osanna (som omramar Benedictus) samt Agnus Dei. Verket präglas av innerlighet, ödmjukhet och fromhet samtidigt som även andra av den noble tonsättarens karaktäristiska drag tydligt spåras: den nordiska vekheten och på samma gång en viss frändskap med romansk kyrkomusik (César Frank). Mässan, som i vissa delar har strängt polyfon faktur, hör otvivelaktigt till det bästa Widéen skapat av kyrkomusik. Det är samtidigt lättillgänglig musik och då dess tekniska svårigheter icke äro synnerligen stora, har verket många förutsättningar att vinna framgång.

Cer.

Kyrkokonst.

Ragnar Stenberg: Våra medeltida kyrkor före de gotiska katedralernas tid. Stockholm 1938.

Svenska kyrkans Diakonistyrelsens bokförlag. Kr. 5:75.

Komminister Stenbergs framställning av den svenska kyrkoarkitekturens äldsta historia är en bok, som både fyller ett visst behov och är ägnad att få högt betyg. Ämnet blir egendomligt nog för varje år allt svårare att populärt sammanfatta, ty materialet befinner sig i ständigt växande och är samtidigt föremål för nya tydningar och kombinationer. Så mycket mera måste man beundra djärvheten i företaget och författarens förmåga av klar och enkel sammanfattning av stundom ganska invecklade problem. Vad som kanske också förvånar är, att en lekman (eller kanske rättare en icke helt fackman!) vågat ge en populär framställning en tyngd av fackkunskap i en utsträckning, som knappast en konsthistoriker skulle ha vågat sig på.

Anmälnaren vågar kanske påpeka vådan att upptaga vissa teorier, som ha svårt att inarbetas i ett större sammanhang i en framställning av denna art. En annan anmärkning bör icke heller förtigas, nämligen att en hel grupp kyrkor, som man förgäves letar efter i boken och som rätteligen borde ha behandlats, icke fått vara med, emedan de med större rätt borde bli föremål för skildring i en fortsättning av detta arbete. Med utgivandet av en sådan bortfaller denna anmärkning, och det är att hoppas, att författaren icke alltför länge skall låta sig komma denna anmärkning till last.

Bengt Cnattingius.

Libraria, Kyrklig konst. Prov på dess tillverkning och strävan till förädlad vara. Stockholm 1938. Pris 1 krona.

Från den välkända centralen för kyrklig konst, Libraria, har utsänts

en väl utstyrd broschyr avsedd att förutom ett vittnesbörd om firmans högtstående tillverkning även vara en handledning vid de tillfällen, då en kyrkas skrud, ordet då fattat i sin vidsträckta betydelse, behöver förökas. Det förra syftet tjänas framförallt genom ett stort antal fotografier av olika alster ur den rika produktionen och om det, som i detta sammanhang framföres, är ej annat att säga än att totalintrycket blir, att man lyckas i sin strävan till förädlad vara, i att förena konstnärligt skapande med trohet mot de traditionella former, vilka vi varken kunna eller ens böra söka komma ifrån. Att man sedan på grund av personlig smak kan föredraga vissa av de här återgivna arbetena, exempelvis bland mässhakar och antependier, framför andra, förändrar intet i totalomdömet. För att vidare göra det lilla häftet tjänligt till en kort handledning, som ju är dess andra ändamål, innehåller det förutom de nämnda bilderna även ett antal uppsatser över olika frågor i detta sammanhang. Om dessa uppsatser kan som en allmän anmärkning gälla, att det efter Biskop Ysanders utmärkta allmänna orientering i Inledande ord ej skulle ha skadat med litet mera faktiska upplysningar av liturgihistorisk art beträffande kyrkoskruden i stort och därtill anvisningar för den dagliga kyrkovården. En sådan upplysning är fortfarande i stor grad av behovet påkallad. Nu är det visserligen sant, att sådan undervisning ofta tages som propaganda för en viss kyrklig riktning, tyvärr. Men exempelvis ett sammandrag av de synpunkter som möta i Ärkebiskopens »En blick på Uppsala ärkestift» ss. 36—59 skulle i mycket hög grad ha ökat detta häftes värde. I en broschyr som likt denna distribueras till alla pastorsämbeten och andra vederböran-

de, gives det ju ett avundsvärt tillfälle, att driva sund upplysning både beträffande kyrkovård och liturgisk sed. Till sist blott ett par detaljmärkningar. I antikvarien Berthelsons beaktansvärda uppsats Renoveringens betydelse heter det om den svenska reformationens inställning till mässskruden, »att prästen skulle få kläda sig som plägsed var». Ordet »få» i detta sammanhang ger lätt stöd åt den ej så sällsynta uppfattningen, att frågan om skrudens bibehållande och brukande var — och är — ett prästerligt skräintresse, då det fastmera torde

förhålla sig så, att värnandet om skruden hade sin grund i mänheten att betona den nordiska lutherdomens egenart i dess medvetande om sin samhörighet med den allmänliga Kyrkan också i framfarna tider. Beträffande den tabell över de liturgiska färgernas användning, enligt Upsaladömens nuvarande sed, som gives, är blott att säga, att den ej helt synes stämma med redogörelsen för dessa färgers innebörd, som, med hänvisning till Lizell, lämnas å den föregående sidan.

Harald Andersson.

Meddelanden.

Tidskriftens redaktion är sedan den 1 januari förlagd till *Söderköping*. Alla manuskript och förfrågningar rörande tidskriftens redigering adresseras sålunda till Söderköping, medan tidskriftens expedition fortfarande är C. W. K. Gleerups förlag, Lund.

Tidskriftens majnummer är avsett att komma i väsentligt utökat omfång.

Val. Till innehavare av förenad tjänst ha utsetts:

i Norra Hestra, Jönk., Henry Pantzar, Sandhem, i Klockrike, Östg. E. Ahlfort, Överum, i Lofta, Klm., Gunnar Sundén, Luleå, i Lerbo, Sdm., Ture Jonsson därstädes, i Skårby, Mlm., Bernhard Håkansson, i Nordingrå, Vnrl., Sven Beckström, Stensele, i Svennestad, Örb., John Næslund, Asmon, i Hassela, Gotl., Hjalmar Mattson, Värmlands Björneborg, i Segerstad, Kalm., O. Sedal, Hällevadsholm.

Till organist i Norrköpings Hedvig har valts musikdirektör Jan Pontén, Lund.

Kyrkosångens Vänners Centralkommitté sammanträdde till årsmöte i Stockholm den 10 januari 1939. Den viktigaste frågan detta år torde ha varit Skarakretsens motion om uppriktandet av ett kyrkomusikaliskt institut, exempelvis förlagt till Varnhem. Efter en ingående överläggning, varunder samtliga talares stora sympatier för förslaget vitsordades, tillsattes en kommitté att utreda frågan (biskop Aulén ordf., kantor K. G. Gustafsson v. ordf., prof. A. Nygren, kyrkoh. K. Peters och domkyrkoorg. H. Weman, med kontraktsprosten S. Dahlqvist och komm. G. Grefberg som suppleanter). De olika sektionernas rapporter föredrogos därefter. Körsektionens rapport beslöt CK tillstå alla samtliga facktidningar. Orgelsektionens rapport föranledde en skrivelse till Domkapitlen med anhållan att en vädjan skulle intagas i domkapitel-cirkulären till församlingarna att om möjligt, med hänsyn till organisternas förberedelse till gudstjänsten, ordna värmeförhållandena i kyrkorna. — Kyrkoherde Peters anmälde att möj-

lighet skulle kunna föreligga att få värdefulla kyrkomusikaliska handskrifter tryckta, om 200 å 300 abonnenter kunde uppdivas. — CK beslöt att söka samarbete med Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens bokförlag i och för utgivning av värdefull kyrkomusik. Härtill utsågos domkyrkoorg. H. Weman och kyrkoadj. L. Lindhagen. — Slutligen beslöt CK att tillätta ett grammofonutskott (Musikdir. W. Ahlén, kyrkoadj. L. Lindhagen), som borde underhandla med Radiotjänst i syfte att få till stånd lämpliga inspelningar av kyrklig vokalmusik.

Presidiet omvaldes (Biskop Aulén ordf., prof. Nygren v. ordf., komm. Grefberg sekr., kantor K. G. Gustafsson kassaförvalt.).

L. Lindhagen.

Sveriges Kyrkosångsförbunds Centralråd höll sitt ordinarie årssammanträde i Stockholm den 9 jan. Förhandlingarna leddes av KSF:s vice ordf., musikdir. David Ahlén. Efter avsjungandet av ps. 424: 2, 3 erinrade dir. Ahlén om Gustaf Lindbergs gärning och hyllade hans minne. Gemensamt sjöngs så ps. 424: 6—8.

Förbundets hedersled. prosten F. M. Allard hälsades.

Till ordf. efter prof. Lindberg valdes biskop Bengt Jonzon i Luleå, som telegramledes hälsades. Svarstelegram anlände under dagens lopp. Övriga styrelseled. omvaldes: v. ordf. och kassör D. Ahlén, sekr. Rolf Forssman. Till t. f. kassör under 1939 utsågs civiling. O. Sturzenbecker, Upsala. Som red. och ansv. utg. för tidn. Kyrkosångsförbundet för åren 1939—40 omvaldes musikdir. Rolf Forssman. Redaktionskommittén omvaldes och består av kantor Karl G. Gustafsson, komminister Ingvar Sahlin och musikdir. Waldemar Ahlén.

Rikskyrkosångshögtiden i Borås kommer att avhållas 20—22 oktober i år. Engelbrektskören skall representera KSF vid Nordiska kyrkomusikermötet i Köpenhamn i maj.

CR beslöt instämma i Stockholms Kyrkosångsförbunds anhållan hos Radiotjänst angående musiken vid morgonandakterna i radio. Morgongudstjänster borde även utsändas från kyrkor. Hos Diakonistyrelsens förlag skulle föreslås en kommitté, som skulle svara för urvalet av den kyrkomusik, vilken förlaget utger. Från CR valdes domkyrkokantor Harald Colleen och komminister Ingvar Sahlin.

Prosten Allard frambar till sist Centralrådets tack till dir. David Ahlén för hans sätt att leda förhandlingarna. Sammanträdet avslöts med ps. 68: 4. *KGG.*

Kumla barnkör. Tisdagen den 10 jan. kan utan överdrift betecknas som en märkesdag både i Stockholms musikkultur och i strävandena att förbättra svensk skolsång. I samband med Kyrkosångens Vänners sammanträde hade en musikandakt anordnats i Jacobs kyrka. Orgeln sköttes med känd överlägsenhet av musikdir. W. Ahlén, som utförde J. S. Bach, Preludium, C-dur, två orgelkoraler ur Sachers tabulaturbok samt Pastoral och fuga över koralen »Av himlens höjd oss kommet är» av J. Pachelbel.

För programmets vokala del svarade Kumla barnkör under ledning av musikdirektör Rolf Forssman. Från läktaren utfördes fyra hymner i kanonform: Vulpius, Det är en ros utsprungen, Telemann Jag vill lova Herren, Hayes Ubi sunt gaudia och Mozart Halleluja samt trenne trestämmiga hymner nämligen Jord och himmel, fröjden er, gammal böhmisk julvisa, Gläd dig o kristenhet, tysk melodi från 1400-talet och Helig, helig

av Claudio Casciolini. Från koret sjöngo barnen senare antifonier och ett responsorium till kyrkoherde Norgrens från Kalix altarsång.

Kumla barnkör är ganska ny. Icke så att dir. Forssman först nu skulle ha upptäckt vilket värde ideellt och musikaliskt, som en barnkör representerar. Att öva och framföra sådana har varit en hjärteangelägenhet för honom under hela hans lärarverksamhet. Men först under förlidet år har han, närmast föranledd av ett erbjudande att representera vid en kongress i Lausanne, företagit sig att efter en metod, som i mycket sammanfaller med svensk-amerikanen C. E. Seashores, mäta den musikaliska begåvningen. Genom tillmötesgående från skolmyndigheterna i Kumla har dir. F. fått tillfälle att pröva ett stort antal barn och så kunna göra ett gott urval. Många, för att icke säga de flesta av de barn, som nu framträdde, ha således tillhört kören blott något mer än ett halvt år. Dir. F., som med ovanlig sakkunskap och framgång tillämpar T. D.-metoden, tillskriver detta arbetssätt förtjänsten av att på så kort tid och med så osviklig säkerhet ha kunnat inöva ett så krävande program.

Det var med stark spänning och väntan det fullsatta templet, där spetsarna på det kyrkomusikaliska området syntes, lyssnade till de första tonerna från den lilla barnaskaran. Den utgjorde blott ett antal av tjugo st., 8 gossar och 12 flickor i 10—12 årsåldern. Den som en stund förut hört dem pröva sig fram i det stora och för dem ovana rummet, undrade nog, om de små rösterna, skulle höras, om dirigenten skulle bestå det maktpåliggande provet att icke mana barnen att forcera o. s. v. Men både dirigenten och barnens nerver höllo på ett förunderligt sätt. Man hör två eller tre

små parvlar ensamma i det stora rummet taga upp temat till »Det är en ros utsprungen», enkelt och okonstlat med en stilenligt flytande melodik. Stämman efter stämman faller in, de smälta samman med varandra, förtätas och klinga ut i ett perfekt slutackord. Det gavs ögonblick, då klangen var serafisk, fri från allt slagg, allt yttre effektsökeri. Det fanns nog knappast någon bland åhörarna, som inte kände sig djupt gripnen. Så var nog även fallet, då barnen stilla tågade fram till koret och där intogo sina platser. Utan dirigent och utan instrument utförde de antifonier och responsorier i förening med liturgen med en enastående sammanhållning och klang. För mången blev säkert denna del av deras insats mest gripande, oavsett om man hyser sympati eller antipati mot gregoriansk sång.

Det är med djup tacksamhet vi bevittna sådana överväldigande bevis på en sann musikalisk fostran i våra skolor och en spirande renässans inom skolsången. Fråga vi oss, hur detta har varit möjligt, räcker emellertid ej undervisningstekniken ensam som förklaring. Det starka fostrande inflytande, dir. F. är mäktig att överföra på sina elever, det värdigt glädjefyllda allvar han kan fylla deras sinnen med, den rena miljö i kyrka och skola han älskar att införa sina sångare uti äro mäktiga, ja nödvändiga förutsättningar för att något av så högt värde på skolans musikaliskt fostrande område skall komma till stånd. Musiken är här medel att dana människor.

Hj. T.

Kyrkodagarna i Eskilstuna. De varje år i förfastan återkommande kyrkodagarna kring Ord och sakrament ha denna gång hållits i Eskilstuna 13—15 febr. med samling kring den vördnads-

värda Fors kyrka. Dagarnas ämne har varit det allmänna prästadömet, som behandlats ur skiftande synpunkter: Kyrkans uppbyggande genom det allm. prästadömet (Kyrkoh. Harsten), invigningen till det allm. prästadömet genom dop och konfirmation (Komin. Redin), det allm. prästadömet offertjänst (Kontraktprosten Lüders), hur väcka större iver i det allm. prästadömet utövning (Pastor L. Johansson), skillnaden mellan det särskilda och det allm. prästadömet samt det allm. prästadömet och den sociala frågan (Kyrkoh. Dr Rosendal).

Föredrag och predikningar ha fått sin helgande inramning av tidebönsläsning och den dagliga mässan. Icke minst värdefull var samvaron med sina broderliga samtal, då många gånger meningarna bröto sig mot varandra, men då också deltagarna inbördes fingo stark personlig kontakt.

Tillslutningen har icke varit särskilt stor. Ungefär femtio personer ha varit tecknade som deltagare förutom tillfälliga besökare. En viss försiktighet i reklamerandet för dessa dagar torde ha varit till finnandes. Det stora »Burserydsbullret» i den svenska pressen förra året gav en varning till en viss återhållsamhet. — Det är emellertid intet tvivel om att dagarna efterlämnat ett djupt intryck hos deltagarna.

Det största publikintresset väckte Dr Rosendals föredrag i Klosters kyrka om kvällen den 15 angående den sociala frågan. Det betydelsefulla i hans grepp om ämnet var den intensiva religiösa och kristocentriska aspekten. Det torde även kunna sägas att samling kring Kristus i nådens medel varit karakteristisk för kyrkodagarna i deras helhet.

J. R-n.

Prisnedsättning

10 mars—31 maj.

Årets prisnedsättning upptar ett flertal värdefulla böcker. Bland författarna märkas: GUSTAF AULÉN, YNGVE BRILIOTH, J. A. EKLUND, ALBERT LYSANDER, ANDERS NYGREN, M. PFANNENSTILL, SAM. STADENER, VIKTOR SÖDERGREN m. fl.

Vi hänvisa till katalogen, som erhålles i varje bokhandel.

C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG / LUND

Musiktryck

AV ALLA SLAG MED
SÅVÄL STUCKNA SOM
KOPIERADE NOTER

BRÖDERNA
LAGERSTRÖMS
LITOGRAFISKA ANSTALT
FLEMINGGATAN 16 / STOCKHOLM
TELEFON 231880

E. A. Setterquist & Son

ÖREBRO TEL. 103 04
Sveriges äldsta orgel-
fabrik.
Grundlagd 1835

Tillverkar: Kyrkorglar enligt den moderna orgelrörelsens principer.

Utför: Om- och tillbyggnader av äldre orgelverk, reparationer, omställningar o. rengöringar.

Elektriska fläktar med garanti för ljudlös gång inmonteras.

Firmans fria kombinationssystem har erhållit de ämplaste lovord av de mest framstående orgelmusici.

A. Mårtenssons Orgelfabrik A.-B.

Tel. 1119

L U N D

Tel. 1119

PIPORGLAR

för kyrkor, kapell och samlings-
salar. Ett gediget arbete av modernt
konsthantverk.

Ombyggnadsarbeten såväl som re-
staureringar och fläktinstallationer
utföras med omsorg och
yrkesskicklighet.

Införda våra förslag.

KYRKO- ORGLAR

orglar för kapell o. hem,
om- och tillbyggnad,
reparation o. stämning,
anläggning för elek-
trisk bältdrift.

O rg e l t j ä n s t
Ingeniör Bo Wedrup
St. Göransgatan 23
UPPSALA - TEL. 6357 - 301

“Till Guds lov”

heter en avdelning på 24
kanon i *Hjalmar Torells*
samling “100 Kanon”

1:sta upplagan 3.000 exp. slut-
såldes på 7 månader.

2:dra upplagan nyss utkommen.

Pris pr ex. 1: 50

Finnes hos alla bok- och musik-
handlare.

A.-B. NORDISKA MUSIKFÖRLAGET
Regeringsgatan 35
STOCKHOLM